

BIULETYN EURO INFO

ISSN 2544-4719

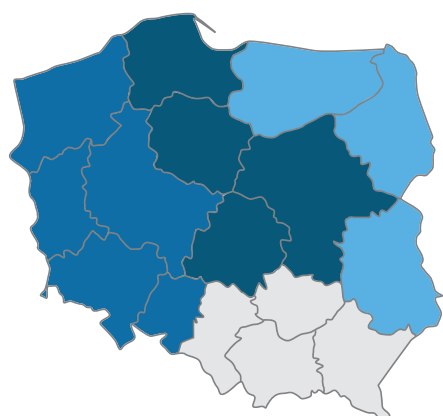
3 (180) 2018
www.een.org.pl

**NOWE ZASADY ŚWIADCZENIA
USŁUG TURYSTYCZNYCH**

**ELEKTRONIZACJA SYSTEMU
ZAMÓWIEŃ PUBLICZNYCH**

**USŁUGI PŁATNICZE
– DYREKTYWA PSD2**

Konsorcja realizujące projekt Enterprise Europe Network w Polsce

Enterprise Europe Network
- Central Poland

Enterprise Europe Network
- East Poland

Enterprise Europe Network
- West Poland

Enterprise Europe Network
- South Poland

Konsorcjum: Enterprise Europe Network-Central Poland

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

ul. Pańska 81/83, 00-834 Warszawa
tel. (22) 432 71 02
www.een.org.pl

Instytut Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego

ul. Racjonalizacji 6/8, 02-673 Warszawa
tel. (22) 847 53 68
www.een-centralpoland.eu

Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości

ul. Piotrkowska 86, 90-103 Łódź
tel. (42) 630 36 67
www.frp.lodz.pl

Stowarzyszenie „Wolna Przedsiębiorczość”

ul. Piekarnicza 12A
80-126 Gdańsk
tel. 58 350 51 40
www.een.pomorskie.pl

Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego SA

ul. Włocławska 167, 87-100 Toruń
tel. (56) 699 54 80-83
www.een.tarr.org.pl

Uniwersytet Warszawski DELab

ul. Dobra 56/66, 00-312 Warszawa
tel. (22) 55 27 606
www.een.uw.edu.pl

Konsorcjum: Enterprise Europe Network-East Poland

Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego

ul. Starobojarska 15, 15-073 Białystok
tel. (85) 740 86 83
www.pfrr.pl, www.een-polskawschodnia.pl
www.een.pfrr.pl

Centrum Innowacji i Transferu Technologii, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ul. Prawocheńskiego 9, 10-720 Olsztyn
tel. (89) 523 39 00
www.uwm.edu.pl, www.een-polskawschodnia.pl
www.uwm.edu.pl/een

Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego SA w Olsztynie

ul. Jagiellońska 91a, 10-356 Olsztyn
tel. (89) 512 24 05
www.een.wmarr.olsztyn.pl,
www.een-polskawschodnia.pl

Centrum Innowacji i Transferu Technologii Politechniki Lubelskiej

ul. Nadbystrzycka 36 pok. 730 (Budynek Wydziału Mechanicznego), 20-618 Lublin
tel. (81) 538 42 70
<http://lctt.pollub.pl>,
www.een-polskawschodnia.pl,
www.citt.pollub.pl

Lubelska Fundacja Rozwoju

Rynek 7, 20-111 Lublin
tel. (81) 528 53 11-12-31
www.lfr.lublin.pl,
www.een-polskawschodnia.pl

Park Naukowo-Technologiczny Polska Wschód w Suwałkach Sp. z o.o.

ul. Innowacyjna 1, 16-400 Suwałki
tel. (87) 564 22 24-25
www.park.suwalki.pl,
www.een-polskawschodnia.pl

Konsorcjum: Enterprise Europe Network-South Poland

Centrum Transferu Technologii, Politechnika Krakowska

ul. Warszawska 24, 31-155 Kraków
tel. (12) 628 28 45
www.transfer.edu.pl

Izba Przemysłowo-Handlowa w Krakowie

ul. Floriańska 3, 31-019 Kraków
(12) 428 92 55
www.iph.krakow.pl

Górnośląska Agencja Przedsiębiorczości i Rozwoju sp. z o.o.

ul. Wincentego Pola 16, 44-100 Gliwice
tel. (32) 339 31 10
www.gapr.pl

Fundusz Górnośląski SA

Oddział w Katowicach (d. Górnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego SA)

ul. Powstańców 17, 40-039 Katowice
tel. (32) 728 58 28, 829, 865, 902, 903
www.enterprise.fundusz-silesia.pl

Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii Sp. z o.o.

ul. Studencka 1, 25-323 Kielce
tel. (41) 343 29 10
www.it.kielce.pl

Staropolska Izba Przemysłowo-Handlowa

ul. Sienkiewicza 53, 25-002 Kielce
tel. (41) 368 02 78
www.siph.com.pl

Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA

ul. Szopena 51, 35-959 Rzeszów
tel. (17) 867 62 34
www.rarr.rzeszow.pl

Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego Dolina Lotnicza

ul. Szopena 51, 35-959 Rzeszów
tel. (17) 850 19 35
www.dolinalotnicza.pl

Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania

ul. mjr. H. Sucharskiego 2, 35-225 Rzeszów
tel. (17) 852 49 75
www.een.wsiz.pl

Konsorcjum: Enterprise Europe Network-West Poland

Wrocławskie Centrum Transferu Technologii, Politechnika Wrocławska

ul. Smoluchowskiego 48, 50-372 Wrocław
tel. (71) 320 33 18
www.wcct.pwr.edu.pl

Fundacja Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza

Poznański Park Naukowo-Technologiczny
Biuro Enterprise Europe Network w Poznaniu
ul. Rubież 46, 61-612 Poznań
tel. (61) 827 97 46
www.ppnt.poznan.pl

Dolnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego SA

ul. Szczawieńska 2, 58-310 Szczawno Zdrój
tel. (74) 64 80 450
www.darr.pl

Fundacja Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości

ul. Częstochowska 25, 62-800 Kalisz
tel. (62) 765 60 58
www.kip.kalisz.pl

Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego –

Szczecińskie Centrum Przedsiębiorczości

ul. Kolumba 86, 70-035 Szczecin
tel. (91) 433 02 20
www.zsrg.szczecin.pl

Stowarzyszenie „Promocja Przedsiębiorczości” w Opolu

ul. Damrota 4, 45-064 Opole
tel. (77) 456 56 00
www.een.opole.pl

Drodzy Czytelnicy,

od 1 lipca 2018 r. zaczną obowiązywać nowe przepisy dotyczące usług turystycznych. Wchodzące w życie regulacje przyznają podróżnym większe uprawnienia niż te, które mieli oni do tej pory. Szczególnie istotną zmianą będzie możliwość zareklamowania u operatora zrealizowanej usługi turystycznej przez trzy lata od jej wykonania, prawo do rezygnacji z usługi w przypadku zaistnienia nieprzewidzianych dla klienta okoliczności, a także obowiązek formułowania przez przedsiębiorców turystycznych zapisów umów w sposób zrozumiały dla konsumentów. Zmian we wspomnianym obszarze jest jednak o wiele więcej, dlatego zachęcamy do lektury omawiającego je artykułu.

W polskim parlamencie trwają obecnie prace nad nowelizacją ustawy o usługach płatniczych, która ma wdrożyć do polskiego porządku prawnego przepisy dyrektywy PSD2, uważanej za podstawę prawną dla stworzenia jednolitego rynku płatności w Unii Europejskiej opartego na bezpiecznych i bardziej innowacyjnych usługach płatniczych na obszarze całej UE. Jest to szczególnie istotne dla sektora FinTech wykorzystującego innowacyjne technologie do świadczenia usług finansowych. Więcej na ten temat można dowiedzieć się po przeczytaniu artykułu pt. „Usługi płatnicze. Co zmieniają dyrektywa PSD2 i nowelizacja ustawy”.

Zapraszamy także do zapoznania się z najnowszymi ofertami współpracy zagranicznej pochodzącymi z bazy POD (*Partnership Opportunities Database*), prowadzonej przez Komisję Europejską i udostępnianej ośrodkom Enterprise Europe Network.

Z wyrazami szacunku

Zespół Redakcyjny
Biuletyn Euro Info

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych oraz zastrzega sobie prawo do ich zmiany i redagowania. Uwagi i komentarze prosimy kierować na adres: biuletyn_ei@parp.gov.pl

Wszystkie teksty zawarte w Biuletynie Euro Info mogą być przedrukowane wyłącznie po uzyskaniu zgody redakcji. Zainteresowanych prenumeratą prosimy o kontakt z najbliższym ośrodkiem Enterprise Europe Network.

Biuletyn Euro Info, wydawany przez ośrodek Enterprise Europe Network przy Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, jest współfinansowany przez Komisję Europejską ze środków pochodzących z programu COSME na lata 2014–2020 oraz przez Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii w ramach programu pn. „Udział Polski w programie na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (COSME) oraz w instrumentach finansowych programów UE wspierających konkurencyjność przedsiębiorstw w latach 2015–2021”.

Komisja Europejska lub osoby występujące w jej imieniu nie są odpowiedzialne za informacje przedstawione w publikacji. Poglądy wyrażone w publikacji są poglądami Autorów i nie muszą pokrywać się z działaniami Komisji Europejskiej.

Spis treści

4	Zamówienia publiczne Elektronizacja systemu zamówień publicznych
8	Zamówienia publiczne Zamówienia publiczne OBWE
11	Turystyka Usługi turystyczne, cz. I
14	Restrukturyzacja Postępowanie restrukturyzacyjne przedsiębiorstwa
18	Uczciwa konkurencja Sygnaliści w sprawach antymonopolowych
21	Krajowy Rejestr Sądowy Elektronizacja postępowania rejestrowego
24	Usługi płatnicze Co zmieniają dyrektywa PSD2 i nowelizacja ustawy
28	Aktualności
30	Oferty Oferty współpracy

Redaktor naczelny: Paweł Sikorski
Zespół: dr Michał Polański, Aleksandra Wolska
Korekta: Pracownia redakcji i korekty Justyna Mroczkowska edytorka.eu
Adres redakcji: Enterprise Europe Network przy PARP
ul. Pańska 81/83, 00-834 Warszawa
Telefon: 22 432 71 02

Skład, druk i dystrybucja: Pracownia C&C Sp. z o.o.
www.ccp.com.pl
Zdjęcia: Fotolia
Nakład: 1400 egz.

Elektronizacja systemu zamówień publicznych

Szanse i wyzwania

Jarosław Kola

Unijny – a w ślad za nim polski – system zamówień publicznych od kilku lat przechodzi proces gruntownej modernizacji. Jego naczelnym celem jest uczynienie zamówień jednym z kluczowych „instrumentów rynkowych wykorzystywanych w celu osiągnięcia inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, przy jednoczesnym zagwarantowaniu najbardziej efektywnego wykorzystania środków publicznych”¹. Przywołany fragment unijnego prawa jednoznacznie potwierdza tendencję do instrumentalizowania systemu zamówień publicznych, jaka w UE systematycznie zyskuje na znaczeniu od co najmniej kilkunastu lat. Pojęciem tym określa się zjawisko polegające na kształtowaniu prawa w sposób, który oprócz bezpośredniej ekonomicznej korzyści zamawiającego umożliwi mu osiągnięcie także innych celów².

Właśnie takie podejście bardzo mocno wpłynęło na kierunek modernizacji systemu udzielania zamówień w Polsce i w całej UE. Został on wyznaczony przez tzw. nowe dyrektywy zamówieniowe³. Do jego podstawowych atrybutów należy zaliczyć m.in.:

- uszczegółowienie zasad stosowania pozacenowych kryteriów oceny ofert,
- rozbudowę instrumentarium prawnego w zakresie wspierania innowacji,
- wzmocnienie narzędzi umożliwiających realizację celów polityki ekologicznej oraz społecznej⁴.

Funkcje nie tylko techniczne

Dostrzeganie tego szerszego kontekstu przeobrażeń unijnego prawa zamówień publicznych jest ważne dla prawidłowej interpretacji nowych przepisów. W szczególności pozwala to również

lepiej rozumieć istotę i funkcje **elektronizacji**. Nie ulega bowiem wątpliwości, że w założeniu ma ona stanowić techniczny środek realizacji głównego celu, jakim jest usprawnienie i zwiększenie efektywności (nie tylko ekonomicznej) systemu zamówień publicznych.

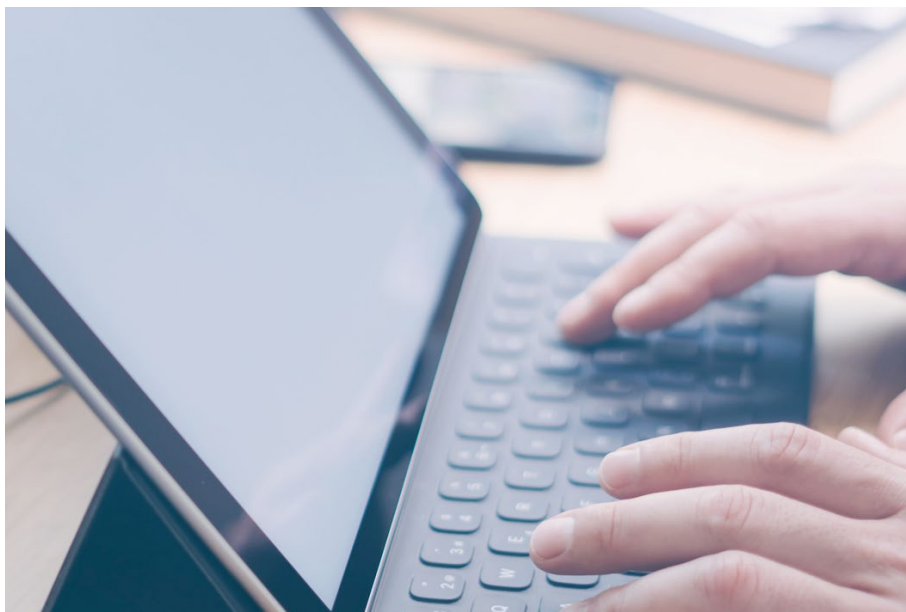
Prawodawca unijny jednoznacznie wskazuje, że wykorzystanie środków elektronicznych może m.in. „poprawić skuteczność i przejrzystość procesu udzielania zamówień. Środki te powinny stać się standardowymi środkami komunikacji i wymiany informacji w postępowaniach o udzielanie zamówień, ponieważ znacząco zwiększają one możliwości udziału wykonawców w postępowaniach o udzielanie zamówień na całym rynku wewnętrznym”⁵. Przywołany fragment jednoznacznie potwierdza zatem, że rola elektronizacji nie ogranicza się wyłącznie do problematyki technicznych uwarunkowań funkcjonowania systemu publicznych zakupów w UE, ale ma ona również – a może przede wszystkim – umożliwić m.in. szerszy dostęp do rynku zamówień dla MŚP czy tzw. osób defaworyzowanych, a także pośrednio zapewnić zysk ekologiczny i sprzyjać innowacjom⁶.

Proces dostosowywania polskiego rynku zamówień do unijnych wymogów w zakresie elektronizacji będzie olbrzymim wyzwaniem dla wszystkich jego uczestników, zatem obecnie szczególnie ważne staje się zidentyfikowanie i wyjaśnienie podstawowych szans, problemów i wyzwań, jakie się z nią wiążą.

Stan obecny

Należy wyjaśnić, że już obecnie w polskim systemie zamówień publicznych funkcjonują rozwiązania oparte na środkach elektronicznych, w szczególności tzw. technologie ICT (*Information and Communication Technologies*). Należy wśród nich wymienić przede wszystkim instytucje, których cechą charakterystyczną jest właśnie z informatyzowanie, a mianowicie:

- licytację elektroniczną (art. 79 i następne ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych – dalej jako „Pzp”),
- aukcję elektroniczną (art. 91a i następne Pzp),
- dynamiczny system zakupów i katalogi elektroniczne (art. 102 i następne Pzp).

Trzeba jednak przyznać, że ich popularność nie jest duża. Można by wręcz stwierdzić, że wymienione instytucje są raczej niepopularne, pomimo ich oczywistych zalet (przede wszystkim aukcja elektroniczna). Dla zobrazowania tego spostrzeżenia warto wskazać, że zgodnie z oficjalnymi raportami Urzędu Zamówień Publicznych tryb licytacji elektronicznej jest stosowany w ok. 0,3% ogólnej liczby postępowań ogłoszonych w Biuletynie Zamówień Publicznych⁷. Znacznie częściej stosowanym rozwiązaniem jest natomiast aukcja elektroniczna, chociaż jej popularność także maleje⁸.

Niezależnie od powyższego warto również pamiętać, że na rynku zamówień publicznych stosuje się wiele innych rozwiązań opartych na środkach technicznych, które nie są uregulowane wprost w przepisach Pzp. Obok prywatnych przedsiębiorców oferujących usługi i narzędzia informatycznej obsługi procedur zakupowych, szczególną rolę w tym zakresie pełni Urząd Zamówień Publicznych (UZP), który nie tylko podejmuje działania w zakresie promowania narzędzi ICT, ale sam również takie oferuje.

W szczególności prowadzi i bezpłatnie udostępnia:

- tzw. Portal centralny (strona internetowa UZP) zawierający kluczowe informacje o polskim i unijnym systemie zamówień publicznych,
- Biuletyn Zamówień Publicznych,
- platformę aukcji i platformę licytacji elektronicznych,
- Elektroniczną Platformę Katalogów Produktów – e-Katalogi,
- Elektroniczną Skrzynkę Podawczą UZP i Krajowej Izby Odwoławczej,
- a także katalogi kodów CPV i CPC⁹.

Stosunkowo największy wpływ i popularność narzędzi ICT można dostrzec w **sposobach komunikacji** pomiędzy zamawiającym a uczestnikami prowadzonych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego – jeszcze przed wejściem w życie nowych przepisów praktyka ukształtowała się w ten sposób, że korespondencja w postępowaniu odbywa się drogą elektroniczną. Pomimo tego właśnie na tę sferę, czyli komunikację pomiędzy uczestnikami postępowań, nowe regulacje wpłyną w największym stopniu, tzn. poszerzą obszar eksportu ICT.

Obszar i wyzwania elektronicznej

Kluczowe znaczenie z punktu widzenia elektronicznej ma treść art. 10a–10g Pzp. Przewidują one mianowicie, że cała komunikacja między zamawiającym a wykonawcami ma się odbywać **wyłącznie** przy użyciu środków komunikacji elektronicznej. W odniesieniu do niektórych czynności dokonywanych w ramach komunikacji pomiędzy zamawiającym a wykonawcami elektroniczna oznacza jedynie utrwalenie dotychczasowej praktyki – przykładowo pytania do treści SIWZ i udzielane odpowiedzi (art. 38 Pzp), informacje z otwarcia ofert (art. 86 ust. 5 Pzp) czy dotyczące rozstrzygnięć w postępowaniu (art. 92 ust. 2 Pzp) już teraz muszą być publikowane w formie elektronicznej, na stronie internetowej zamawiającego.

Jednakże można wskazać i takie obszary komunikacji pomiędzy zamawiającym a wykonawcami, w których elektroniczna będzie oznaczała bardzo poważną zmianę. Chodzi w szczególności o obowiązek składania w formie elektronicznej:

- ofert lub wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu,
- oświadczeń (w tym Jednolitego Europejskiego Dokumentu Zamówienia),
- innych dokumentów niezbędnych dla przeprowadzenia postępowania, w szczególności wymienionych w Rozporządzeniu Ministra Rozwoju z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie rodzajów dokumentów, jakich może żądać zamawiający od wykonawcy w postępowaniu o udzielenie zamówienia (np. informacji z Krajowego Rejestru Karnego, zaświadczeń z ZUS/KRUS, ale także plików zawierających opisy, wykazy czy rysunki).

Warto jednak wyjaśnić, że pełna elektroniczna nie nastąpi od razu. Jak już zasygnalizowano, w pierwszej kolejności zostanie wprowadzony obowiązek składania w formie elektronicznej wstępnego oświadczenia o spełnianiu warunków udziału i niepodleganiu wykluczeniu z danego postępowania. Oświadczenie to będzie **w dalszym ciągu** składane na formularzu Jednolitego Europejskiego Dokumentu Zamówienia (JEDZ). Różnica będzie polegała jedynie

na tym, że składający ofertę przedsiębiorcy będą musieli:

- wypełnić formularz JEDZ elektronicznie (za pomocą narzędzia ESPD¹⁰ lub korzystając z własnego oprogramowania),
- wygenerować formularz do pliku o formacie umożliwiającym podpisanie go podpisem elektronicznym (np. popularnych: .doc, .docx, .odt, .pdf, .rtf),
- a następnie przesłać do zamawiającego podpisany plik drogą elektroniczną (np. e-mail).

Wspomniany obowiązek dotyczy wszystkich uczestników rynku zamówień już od 18 kwietnia 2018 r. Natomiast pełna elektroniczna, rozumiana jako obowiązek komunikacji zamawiającego z wykonawcami wyłącznie za pomocą środków komunikacji elektronicznej, powinna zostać osiągnięta 18 października 2018 r. Po tej dacie zamawiający będą mogli odstąpić od obowiązku elektronicznej komunikacji jedynie w wyjątkowych sytuacjach (art. 10c Pzp).

Z punktu widzenia osób działających na polskim rynku zamówień publicznych oznacza to konieczność zmierzenia się z wyzwaniami na co najmniej dwóch obszarach: technicznym i prawno-organizacyjnym.

Wyzwania techniczne – interoperacyjność

Podstawowe trudności należy identyfikować w zakresie technicznych aspektów elektronicznej. W tym kontekście trzeba przede wszystkim wspomnieć o ryzyku niekompatybilności plików przesyłanych przez wykonawców z infrastrukturą zamawiających. Oczywiście nie ulega wątpliwości, że w założeniu oprogramowanie dostępne zamawiającym powinno odtwarzać pliki wszystkich wykonawców, co wynika z obowiązku prowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w sposób zapewniający uczciwą konkurencję i równe traktowanie wszystkich wykonawców.

W odniesieniu do elektronicznej prawodawca podkreślił to w sposób szczególny, nakładając na zamawiających

obowiązek zapewnienia, aby narzędzia i urządzenia wykorzystywane do komunikacji z wykonawcami przy użyciu środków komunikacji elektronicznej oraz ich właściwości techniczne były niedyskryminujące, ogólnie dostępne oraz interoperacyjne z produktami służącymi elektronicznemu przechowywaniu, przetwarzaniu i przesyłaniu danych będącymi w powszechnym użyciu oraz nie mogły ograniczać wykonawcom dostępu do postępowania o udzielenie zamówienia (art. 10b Pzp).

Kluczowe znaczenie ma w tym kontekście rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2017 r. w sprawie użycia środków komunikacji elektronicznej w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego oraz udostępniania i przechowywania dokumentów elektronicznych¹¹ (dalej jako „rozporządzenie”). W akcie tym uregulowano podstawowe kwestie dotyczące technicznych aspektów elektronicznej, a także sformułowano bardzo praktyczne i przydatne wskazówki dotyczące przekazywania dokumentów.

W kontekście wyzwań interoperacyjności szczególnie ważny jest § 2 rozporządzenia. Prawodawca podał w nim bowiem najprostszy sposób na uniknięcie (lub co najmniej znaczące zmniejszenie) ryzyka, jakie wiąże się z wymaganiem środków komunikacji, które mogłyby ograniczać dostęp do postępowania ze względu na niekompatybilność urządzeń przedsiębiorców z infrastrukturą zamawiającego. Zgodnie z tym przepisem:

- zamawiający ma obowiązek wskazać w dokumentacji postępowania środki komunikacji elektronicznej, przy użyciu których będzie komunikował się z wykonawcami w postępowaniu, wraz z wymaganiami technicznymi i organizacyjnymi wysyłania i odbierania dokumentów elektronicznych i informacji przekazywanych przy ich użyciu;
- użycie przez wykonawcę do kontaktu z zamawiającym środków komunikacji elektronicznej może być uzależnione od uprzedniej akceptacji przez wykonawcę określonego w ww. dokumentacji regulaminu korzystania z serwisu udostępnianego przez zamawiającego.

Oczywiście dodatkowo każdy przedsiębiorca będzie mógł na zasadach ogólnych złożyć odwołanie do Krajowej Izby

Elektronizacja może okazać się zjawiskiem usprawniającym funkcjonowanie rynku zamówień publicznych

Odwoławczej, jeżeli uzna, że przyjęty przez zamawiającego sposób komunikacji eliminuje lub znacząco utrudnia mu udział w postępowaniu, choćby ze względu na przyjęcie nieinteroperacyjnych rozwiązań technicznych. Odwołanie można również złożyć wobec nałożenia przez zamawiającego obowiązków w zakresie komunikacji elektronicznej, które są całkowicie nieproporcjonalne do potrzeb wynikających z obowiązku elektronicznej.

Podsumowując, warto dopełnić obraz technicznych wyzwań poprzez wskazanie, że w świetle przyjętych przepisów przekazywanie dokumentów w „elektronizowanym” postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego powinno zapewniać co najmniej:

- spełnienie wymagań przewidzianych dla systemu teleinformatycznego w rozumieniu przepisów o świadczeniu usług drogą elektroniczną;
- identyfikację podmiotów przekazujących oferty lub wnioski o dopuszczenie do udziału w postępowaniu, ustalenie dokładnego czasu i daty odbioru ofert oraz wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu złożonych przez te podmioty oraz rozliczalność innych działań przez nie podejmowanych;
- ochronę przed dostępem do treści ofert oraz wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu przed upływem wyznaczonych terminów ich otwarcia;
- wyłącznie osobom uprawnionym możliwość ustalania oraz zmiany terminów składania i otwarcia ofert oraz wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu, dostęp do całości lub części dokumentacji postępowania na poszczególnych jego etapach oraz możliwość udostępniania osobom trzecim uzyskanej dokumentacji;
- możliwość usunięcia ofert oraz wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu w sposób uniemożliwiający ich odzyskanie i zapoznanie się przez użytkowników z ich treścią.

Wyzwania prawno-organizacyjne

W świetle powyższych uwag jest oczywiste, że uwarunkowania techniczne będą determinowały wszelkie aspekty organizacyjne. Niemniej warto zwrócić uwagę, że bardzo wiele będzie zależało od poziomu przygotowania uczestników rynku zamówień na wyzwania elektronicznej. W tym kontekście należy podkreślić, że wielu problemów będzie można z pewnością uniknąć, jeżeli zamawiający i przedsiębiorcy odpowiednio wcześniej rozpoczną proces przystosowywania się do nowej, zinfomatyzowanej rzeczywistości.

Zupełnie podstawowym zadaniem jest w tym kontekście uzyskanie podpisu elektronicznego. Informacje na temat jego uzyskania można zdobyć przede wszystkim na stronie internetowej Narodowego Centrum Certyfikacji (www.nccert.pl). Będzie to absolutnie kluczowe, gdyż posługiwanie się podpisem elektronicznym będzie niezbędne przy składaniu drogą elektroniczną zarówno oryginałów dokumentów, jak i ich kopii. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa zamówień publicznych w takich przypadkach podpisanie przekazywanego dokumentu (pliku) kwalifikowanym podpisem elektronicznym jest równoznaczne z poświadczeniem kopii dokumentu za zgodność z oryginałem. Warto przy tym podkreślić, że w przypadku przekazywania przez wykonawcę dokumentu elektronicznego w formie poddającym dane kompresji opatrzenie pliku zawierającego skompresowane dane kwalifikowanym podpisem elektronicznym jest zasadniczo równoznaczne z poświadczeniem przez wykonawcę za zgodność z oryginałem wszystkich elektronicznych kopii dokumentów zawartych w tym pliku.

Kolejna zmiana, jakiej można się spodziewać w związku z pełną elektroniczną systemem zamówień publicznych, także wiąże się z tworzeniem oryginalnych dokumentów w postaci elektronicznej. Należy podkreślić, że w postępowaniu o udzielenie zamówienia w oryginale są składane nie tylko oświadczenia przedsiębiorcy składającego ofertę, ale również podmioty pochodzące od innych podmiotów. W związku z elektroniczną zasadniczo

konieczne może okazać się składanie w postaci elektronicznej m.in. zaświadczenia naczelnika urzędu skarbowego, właściwej terenowej jednostki organizacyjnej ZUS lub KRUS czy też informacji z Krajowego Rejestru Karnego. W tym kontekście pomocne może okazać się korzystanie z profilu zaufanego ePUAP, lecz narzędzie to nie zawsze jest efektywnie wykorzystywane przez podmioty ze sfery administracji publicznej.

Warto także nadmienić, że oryginały dokumentów elektronicznych na potrzeby postępowania o udzielenie zamówienia będą wystawiać również prywatni przedsiębiorcy. Nie chodzi przy tym wyłącznie o dokumenty pochodzące od wykonawców, ich podwykonawców czy też podmioty udostępniające swoje zasoby (art. 22a Pzp). W ich przypadku konieczność przygotowywania np. elektronicznych oświadczeń, składanych już z ofertą, jest oczywista. Mniej oczywista może być natomiast wydawać konieczność uzyskiwania elektronicznej postaci oryginałów dokumentów potwierdzających wniesienie wadium. Oznacza to, że przedsiębiorcy wnoszący wadium w formie innej niż pieniężna będą zobowiązani do składania elektronicznych poręczeń bankowych lub SKOK, gwarancji bankowych/ubezpieczeniowych czy też poręczeń udzielanych przez fundusze poręczeniowe¹². Wprawdzie na rynku funkcjonuje już wiele podmiotów, które oferują tego rodzaju elektroniczne dokumenty (także za pośrednictwem systemu bankowości elektronicznej), niemniej korzystanie z nich nie było dotąd powszechne.

Wspomnieć wreszcie wypada, że niekiedy konieczne może okazać się także składanie oryginałów referencji, tj. dokumentów potwierdzających prawidłową realizację umów przez przedsiębiorcę powołującego się w postępowaniu na swoje doświadczenie w zakresie realizacji określonego rodzaju zleceń. Również one po 18 października 2018 r. zasadniczo będą składane w postaci elektronicznej, jeżeli zażąda tego zamawiający. Wszystko to prowadzi do wniosku, że trudności czy wyzwania dostrzegane w perspektywie prawno-organizacyjnej nie są niemożliwe do przezwyciężenia, lecz będą często wymagały od przedsiębiorców zainteresowanych rynkiem zamówień publicznych zmiany dotychczasowego sposobu funkcjonowania.

Wyzwaniem organizacyjnym pozostaje wreszcie sama szeroko pojęta edukacja i promowanie wiedzy na temat elektronicznej. Warto podkreślić, że zarówno podmioty publiczne, jak i prywatne od dłuższego już czasu podejmują działania w tym zakresie. Ważną inicjatywą jest realizowane na poziomie rządowym przedsięwzięcie polegające na budowie Platformy e-Zamówienia. Będzie ona realizowana przez wykonawcę wyłonionego w przetargu prowadzonym przez zamawiającego – Ministerstwo Cyfryzacji. Zgodnie z dokumentacją tego postępowania w ramach Platformy e-Zamówienia zostaną udostępnione w Internecie usługi elektroniczne, wspierające organizację postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, zgodnie z obowiązującymi od 18 października 2018 r. uwarunkowaniami prawnymi. W ramach Platformy będzie można korzystać z usług elektronicznych wspierających realizację wybranych czynności procesu udzielania zamówień publicznych oraz procesu monitorowania i kontroli, z wyłączeniem zamówień lub konkursów, do których prawo zamówień publicznych nie znajduje zastosowania¹³.

Na odnotowanie zasługują również inne inicjatywy propagujące wiedzę o elektronicznej. W tym kontekście należy wymienić przede wszystkim działania Urzędu Zamówień Publicznych, podejmowane również we współpracy z PARP¹⁴, a także komunikaty wydawane przez wielu zamawiających, w których szczegółowo informują o obowiązkach, jakie powinni spełnić wykonawcy w związku z elektroniczną zarówno po 18 kwietnia, jak

i po 18 października 2018 r. (np. platformy zakupowe Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Polskie Sieci Elektroenergetyczne).

Podsumowanie

Na zakończenie warto podać dwa podstawowe wnioski uwzględniające praktyczne konsekwencje elektronicznej, jak również formułowane z perspektywy bardziej ogólnej, systemowej.

Po pierwsze, należy zaznaczyć, że z pewnością nałożenie na uczestników rynku zamówień obowiązku posługiwania się instrumentami komunikacji elektronicznej może wywołać problemy natury:

- technicznej (przede wszystkim związane z koniecznością zapewnienia interoperacyjności rozwiązań),
- prawnej (np. związane z oceną prawnych skutków wywołanych przez problemy techniczne, takie jak np. automatyczne przekazanie korespondencji elektronicznej wykonawcy do katalogu SPAM).

Wydaje się jednak, że niezależnie od dostrzeganych trudności finalnie elektroniczna może okazać się zjawiskiem istotnie usprawniającym funkcjonowanie rynku zamówień publicznych. Z pewnością jednak będzie to wymagało – szczególnie w pierwszym okresie – dużego wysiłku organizacyjnego, prawnego i technicznego od wszystkich uczestników rynku zamówień publicznych.

Po drugie, trudności dla wszystkich uczestników rynku zamówień publicznych wynikają z pewnością z przyjętego w Polsce harmonogramu elektronicznej. Wprawdzie o obowiązku elektronicznej wiadomo już od 2014 r., jednak dopiero w ostatnim roku zostały podjęte intensywne prace nad jego realizacją. Przede wszystkim przyjęto wielokrotnie cytowane rozporządzenie regulujące zasady użycia środków komunikacji elektronicznej na rynku zamówień oraz rozpoczęto proces budowy Platformy e-Zamówienia. Choć sytuacja ta może być źródłem niepewności, to jednak nie powinna być powodem do nadmiernych obaw. Z przedstawionych informacji wynika bowiem, że zarówno zamawiający, jak i przedsiębiorcy dysponują narzędziami, których stosowanie

umożliwi prowadzenie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego sprawnie i w sposób zapewniający równe traktowanie wszystkich uczestników. Kluczowe pozostają zatem świadomość wyzwań oraz jak najszybsze podjęcie odpowiednich przygotowań, na które z całą pewnością nie jest za późno.

Jarosław Kola

doktorant w Katedrze Publicznego
Prawa Gospodarczego WPiA UAM
prawnik w WKB Wierciński,
Kwieciński, Baehr

¹ Motyw 2 preambuły dyrektywy 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie zamówień publicznych, uchylającej dyrektywę 2004/18/WE (dalej jako „dyrektywa 2014/24/UE”).

² Na ten temat zobacz K. Horubski, *Instrumentalizacja kryteriów oceny ofert*, Przegląd Prawa Publicznego 2007, nr 11, s. 24 i n., a także M. Szydło, *Prawna koncepcja zamówienia publicznego*, Warszawa 2014, s. 19 i n. wraz z cytowaną tam literaturą.

³ Dyrektywa 2014/24/UE oraz dyrektywa 2014/25/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych, uchylająca dyrektywę 2004/17/WE.

⁴ Zob. J. Kola, *Wymagania zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego*, „Zamawiający” 2016, nr wrzesień–październik, s. 51–58.

⁵ Motyw 52 preambuły dyrektywy 2014/24/UE.

⁶ Projektodawca zakłada m.in., że elektroniczna zapewni istotne oszczędności dla sektora finansów publicznych,

a także „zmniejszenie zużycia papieru”, co – jak wskazuje praktyka – wydaje się akurat założeniem o mniejszym prawdopodobieństwie osiągnięcia niż pozostałe cele. Zobacz – ocena skutków regulacji dla druku 366 Sejmu VIII kadencji.

⁷ Tamże, s. 40–41.

⁸ Tamże, s. 9.

⁹ Zob. UZP, *Sprawozdanie o funkcjonowaniu systemu zamówień publicznych w 2016 r.*, <https://www.uzp.gov.pl/baza-wiedzy/analizy-systemowe/sprawozdania-o-funkcjonowaniu-systemu-zamowien-publicznych>, s. 79–81 (dostęp: 16.03.2018 r.).

¹⁰ Zob. <https://ec.europa.eu/tools/espdl/>.

¹¹ Dz.U. z 2017 r. poz. 1320.

¹² Art. 6b ust. 5 pkt 2 ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości.

¹³ Dokumentacja postępowania dostępna jest pod adresem: <https://mc.bip.gov.pl/publiccontracts/view/9554>.

¹⁴ Zob. <https://www.uzp.gov.pl/aktualnosci/wspolpraca-uzp-z-parp-dotyczaca-informowania-o-zmianach-w-sposobie-skladania-jedz>.

Zamówienia publiczne OBWE

Rynek dla polskich przedsiębiorców

Małgorzata Ignatowicz

Roczna wartość rynku zamówień Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (*Organization for Security and Co-operation in Europe*, OSCE, dalej: OBWE)¹ jest szacowana na 90 mln euro². Organizacja realizuje zapotrzebowanie na towary i usługi w trybie przetargowym, który jest otwarty dla polskich firm poszukujących możliwości biznesowych poza krajem.

OBWE jako organizacja

OBWE ma status największej organizacji regionalnej³; skupia 57 państw członkowskich o równym statusie. Jej budżet w 2017 r. wyniósł 139 mln euro. Celem OBWE jest podejmowanie działań wzmacniających bezpieczeństwo

i współpracę na obszarze działania Organizacji, mając na uwadze trzy wymiary bezpieczeństwa:

- humanitarny,
- polityczno-militarny oraz
- ekonomiczno-środowiskowy.

OBWE ściśle współpracuje z innymi organizacjami międzynarodowymi, w tym agencjami systemu Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ). Sekretariat OBWE mieści się w Wiedniu (Austria).

Należy wskazać, że Polska jest aktywnym państwem członkowskim OBWE. W 1992 r. zostało powołane Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE (*OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights*, ODIHR) z siedzibą w Warszawie. Polska składka do budżetu OBWE wynosi ok. 1,4%⁴.

OBWE jako Zamawiający

Jako organizacja międzynarodowa zarządzająca środkami pochodzącymi przede wszystkim z wpłacanych do budżetu składek państw członkowskich,

OBWE jest zobowiązana do stosowania reguł zamówieniowych w związku z realizowanymi zakupami dóbr. Są one dokonywane zarówno dla sekretariatu Organizacji, biur lokalnych, jak i misji terenowych, w różnych krajach i na różnych kontynentach.

Jak już zostało wspomniane, roczna wartość rynku zamówień OBWE jest szacowana na kwotę 90 mln euro⁵. Rynek ten jest otwarty dla polskich firm poszukujących możliwości biznesowych poza krajem, w tym w obszarze przetargów. Aby aktywnie uczestniczyć w tym rynku, należy zapoznać się z procedurami zamówieniowymi odrębnymi od krajowych lub unijnych, które co do zasady są prowadzone w języku angielskim.

Zasady udzielania zamówień

Na potrzeby realizacji zapotrzebowania na dobra i usługi w Organizacji OBWE kieruje się pięcioma podstawowymi zasadami dotyczącymi zamówień (*principles of public procurement*):

- 1) zasadą najlepszego stosunku jakości do ceny (*best value for money*);
- 2) zasadą rzetelności (*fairness*);
- 3) zasadą uczciwości (*integrity*);
- 4) zasadą przejrzystości (*transparency*);
- 5) zasadą skutecznej konkurencji (*effective competition*).

Zasada najlepszego stosunku jakości do ceny

Zasada najlepszego stosunku jakości do ceny sprowadza się do optymalizacji tzw. kosztów cyklu życia (*life cycle costs*) i jakości wymaganej do spełnienia wymogów użytkownika, przy jednoczesnym uwzględnieniu czynników potencjalnego ryzyka i dostępnych zasobów⁶. Z pojęciem kosztów cyklu życia wiąże się zagadnienie tzw. całkowitego kosztu posiadania (*total cost of ownership*, TCO), czyli całkowitego kosztu zakupów, jak również kosztów związanych z dostawą, użytkowaniem, utrzymaniem, serwisem, modernizacją, przechowywaniem i utylizacją. Przy uwzględnieniu TCO,

wymogów jakościowych, analizy ryzyka (w tym: politycznego, prawnego, finansowego) i analizy rynkowej Zamawiający podejmuje decyzję o wyborze najkorzystniejszej oferty.

Źródła ogłoszeń o przetargach

Źródłami informacji o ogłoszeniach przetargowych OBWE są:

- zakładka dotycząca przetargów na stronie internetowej Organizacji: www.procurement.osce.org/tenders oraz
- platforma elektroniczna *United Nations Global Marketplace*: www.ungm.org (dalej: baza UNGM).

W celu skutecznego pozyskiwania informacji o projektach i przetargach OBWE zaleca się korzystanie z obydwu wskazanych źródeł.

Na stronie Organizacji w zakładce dotyczącej przetargów można znaleźć również cenne informacje o projektach i planowanych zamówieniach. Dodatkowo są dostępne dokumenty, z którymi powinni zapoznać się potencjalni dostawcy, jak również wskazówki dla Wykonawców.

Baza UNGM

Baza UNGM jest elektronicznym narzędziem obejmującym oferty przetargowe agencji Organizacji Narodów Zjednoczonych, jak również kilkudziesięciu różnego rodzaju podmiotów poza systemem ONZ. Jest to baza potencjalnych dostawców, ogłoszeń publikowanych przez instytucje zamawiające, jak również źródło wiedzy o zrealizowanych kontraktach, procedurach i najlepszych praktykach przetargowych.

Należy wskazać, że UNGM ma charakter otwarty – w bazie może zarejestrować się każdy podmiot, którego celem jest udział w procedurach przetargowych organizacji międzynarodowych. Jednocześnie rejestracja jest warunkiem niezbędnym, aby móc ubiegać się o zamówienie. Zarejestrowanie się w bazie jest równoznaczne z zatwierdzeniem przez

potencjalnego dostawcę postanowień wynikających z:

- Regulaminu UNGM (UNGM Terms and Conditions)⁷;
- Kodeksu postępowania dostawcy (UN Supplier Code of Conduct)⁸.

W celu rejestracji w bazie UNGM na poziomie podstawowym wymagane jest podanie aktualnych danych identyfikacyjnych oraz określenie kodów zgodnie z oferowanymi przez potencjalnego dostawcę towarami i usługami⁹. Rejestracja na poziomie podstawowym jest co do zasady wystarczająca dla aktywnego uczestnictwa w przetargach ogłaszanych w UNGM. Jednakże w przypadku niektórych postępowań¹⁰ Zamawiający może wymagać rejestracji na poziomie 1 lub 2 (odpowiednio, Level 1, Level 2). Na zaawansowanych poziomach rejestracji potencjalny dostawca może być zobowiązany do dostarczenia (czyli wgrania do bazy elektronicznej) dokumentów rejestrowych, certyfikatów jakości ISO, wewnętrznych kodeksów etyki i procedur antykorupcyjnych, dokumentów finansowych lub listów referencyjnych od kontrahentów.

Każde ogłoszenie przetargowe składa się z sześciu sekcji, czyli:

- 1) ogólnej (*General*) uwzględniającej tryb postępowania, wymagany poziom rejestracji w bazie UNGM, nazwę postępowania, dane instytucji Zamawiającej, numer referencyjny postępowania, datę publikacji ogłoszenia i termin składania ofert (z uwzględnieniem strefy czasowej), skrócony opis przedmiotu zamówienia, wskazanie państwa, w którym kontrakt będzie realizowany;
- 2) zawierającej dane kontaktowe do osoby, która w instytucji zamawiającej jest odpowiedzialna za udzielanie informacji w sprawie przetargu (*Contacts*);
- 3) uwzględniającej linki odsyłające do pełnej dokumentacji przetargowej lub systemu umożliwiającego złożenie oferty¹¹ (*Links*);
- 4) zawierającej dokumentację przetargową (*Documents*);
- 5) zawierającej kody przedmiotu postępowania zgodnie z klasyfikacją UNSPSC (UNSPSC);
- 6) uwzględniającej możliwe zmiany w dokumentacji przetargowej lub ogłoszeniu (*Revisions*).

Rodzaje procedur udzielania zamówień

Informacje zawarte w UNGM umożliwiają Zamawiającemu określenie kręgu podmiotów zainteresowanych danym przetargiem. Następnie pracownicy departamentu zamówień OBWE prowadzą wstępną kwalifikację dostawców w celu weryfikacji, czy spełniają oni warunki wskazane w dokumentacji przetargowej. W dalszej kolejności są składane oferty w przetargu, w formie pisemnej, w miejscu i terminie określonych dokumentacją przetargową. W niektórych postępowaniach dopuszczalne jest złożenie oferty za pomocą poczty elektronicznej. Organizacja nie wdrożyła do tej pory tzw. systemu eSourcing, który umożliwiłby prowadzenie postępowań zamówieniowych w formie elektronicznej¹².

W zakresie rodzajów procedur udzielania zamówień należy wyodrębnić formalne i nieformalne metody zaproszenia do składania ofert (odpowiednio, *formal/informal methods of solicitation*).

Metody formalne to:

- zaproszenie do składania ofert (*invitation to bid*, ITB),
- zapytanie ofertowe (*request for proposal*, RFP).

W katalogu metod nieformalnych jest:

- zapytanie o cenę (*request for quotation*, RFQ),
- zamówienie bezpośrednie (*direct procurement*),
- zamówienie z wolnej ręki (*sole sourcing*).

Zaproszenie do składania ofert może być także poprzedzone publicznym ogłoszeniem, w którym OBWE zachęca do wyrażenia zainteresowania wzięciem udziału w danej procedurze przetargowej (*Request for expression of Interest*, REOI)¹³. Organizacja może również zwrócić się do potencjalnych dostawców z prośbą o informację na etapie przygotowania postępowania (*Request for information*, RFI).

W kwestii nomenklatury OBWE w przetargach należy zwrócić uwagę, że dokumentacja zamówieniowa dla towarów to *specification*, dla usług *terms of*

reference (TOR), a dla robót budowlanych *statements of works* (SOW).

Trendy w zamówieniach OBWE¹⁴

Wydaje się, że udział w rynku zamówień danej organizacji wymaga opracowania strategii biznesowej, która bierze pod uwagę profil zamówieniowy podmiotu oraz tendencje zakupowe. Poniżej zostały przedstawione najczęściej zamawiane towary i usługi w OBWE wraz z odpowiadającą im wartością zamówień¹⁵:

- zamówienia związane z zakupem namiotów (schronień): 8,5 mln euro;
- transportery opancerzone i wozy bojowe: 7,6 mln euro;
- nieuzbrojone, bezzałogowe pojazdy latające (tzw. UAV): 5 mln euro;
- organizacja konferencji, seminariów: 5 mln euro;
- logistyka związana z pomocą medyczną: 4,2 mln euro.

Należy również zauważyć, że istotny obszar zamówień OBWE stanowią zamówienia na usługi komunikacyjne, jak również zamówienia w branży IT/ICT zarówno w zakresie towarów, jak i usług.

Tym samym istnieje potencjał dla polskich firm w zakresie zamówień OBWE. Organizacja realizuje bowiem zakupy w wielu sektorach.

Best practices, czyli jak przygotować zwycięską ofertę

Reasumując, rekomendowane kroki dla udziału w rynku zamówień OBWE to:

- pozyskiwanie informacji na temat planowanych przetargów już na etapie projektów. Mówi się bowiem, że w stosunku do zamówień organizacji międzynarodowych obowiązuje powiedzenie, że „na etapie ogłoszenia przetargu jest on już zapewne rozstrzygnięty”¹⁶;
- dokładna analiza dokumentacji przetargowej;
- wyjaśnianie wszelkich wątpliwości z pracownikiem OBWE nadzorującym przetarg w terminie na to przewidzianym;

- rzetelne przygotowanie dokumentacji przetargowej w części finansowej, technicznej, jak również pod kątem językowym¹⁷;
- przestrzeganie terminów.

Małgorzata Ignatowicz

Punkt Informacyjny Międzynarodowe
Zamówienia Publiczne
Polska Agencja Rozwoju
Przedsiębiorczości

¹ Początki OBWE sięgają 1970 r., czyli Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (KBWE), zwieńczonej przyjęciem 1 sierpnia 1975 r. Aktu końcowego w Helsinkach. W 1995 r. KBWE przekształcono w OBWE.

² Zgodnie z danymi statystycznymi za 2016 r., dostępnymi na stronie internetowej OBWE: www.osce.org, data dostępu: 8.02.2018 r.

³ W rozumieniu rozdziału VIII Karty Narodów Zjednoczonych.

⁴ Zgodnie z danymi statystycznymi za 2011 r., dostępnymi na stronie internetowej OBWE: www.osce.org, data dostępu: 8.02.2018 r.

⁵ Zgodnie z danymi statystycznymi za 2016 r., dostępnymi na stronie internetowej OBWE: www.osce.org, data dostępu: 8.02.2018 r.

⁶ Definicja wskazana w: United Nations Procurement Manual, pkt 1.2.1.a.

⁷ <https://www.ungm.org/Public/Pages/Terms>, data dostępu: 8.02.2018 r.

⁸ <https://www.un.org/Depts/ptd/about-us/un-supplier-code-conduct>, data dostępu: 8.02.2018 r.

⁹ Kodowanie odbywa się zgodnie z ONZ-owską klasyfikacją dóbr i usług (United Nations Standard Products and Services Code, dalej: UNSPSC). Zaznaczenie właściwych kodów jest istotne, umożliwia bowiem instytucjom zamawiającym właściwy dobór potencjalnych dostawców do postępowań przetargowych, zgodnie z zadeklarowanymi przez nich kodami.

¹⁰ W tym postępowaniu, w których wartość przedmiotu zamówienia jest relatywnie wysoka.

¹¹ W przypadku możliwości złożenia oferty w formie elektronicznej.

¹² System eSourcing został wprowadzony przykładowo dla Biura Narodów Zjednoczonych ds. Obsługi Projektów (United Nations Office for Project Services, UNOPS).

¹³ Należy zaznaczyć, że wyrażenie zainteresowania przez potencjalnego dostawcę (*expression of interest*, EOI) w odpowiedzi na REOI pozwala Organizacji na oszacowanie kręgu Wykonawców i nie stanowi oferty w przetargu.

¹⁴ Wolumen zamówień na podstawie danych statystycznych w 2016 r., dostępnych na stronie internetowej OBWE: www.osce.org, data dostępu: 8.02.2018 r.

¹⁵ Analiza na podstawie danych statystycznych w 2016 r., dostępnych na stronie internetowej OBWE: www.osce.org, data dostępu: 8.02.2018 r.

¹⁶ Źródłem informacji jest strona Organizacji: www.osce.org, jak również podstrona OBWE dedykowana przetargom: www.procurement.osce.org Istotnym źródłem informacji jest serwis UNGM: www.ungm.org. Wybrane informacje o projektach i przetargach znajdują się także na stronie prowadzonej przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości we współpracy z Ministerstwem Przedsiębiorczości i Technologii oraz Ministerstwem Spraw Zagranicznych Punktu Informacyjnego Międzynarodowe Zamówienia Publiczne: www.mzp.parp.gov.pl.

¹⁷ Językiem przetargów OBWE jest co do zasady język angielski.

Usługi turystyczne, cz. I

Zmiany przepisów określających zasady świadczenia usług turystycznych od 1 lipca 2018 r.

Michał Kowalski

24 listopada 2017 r. Sejm uchwalił ustawę o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych (dalej: „ustawa”). Podstawowym powodem jej przyjęcia była konieczność wdrożenia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2302 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych, zmieniającej rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 i dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE oraz uchylającej dyrektywę Rady 90/314/EWG² (dalej: „dyrektywa 2015/2302”).

Zasady świadczenia usług turystycznych do tej pory były określone na poziomie Unii Europejskiej w dyrektywie z dnia 13 czerwca 1990 r. w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek (90/314/EWG)³. Od czasu jej przyjęcia zaszły istotne zmiany na rynku usług turystycznych związane z **pojawieniem się nowych kanałów dystrybucji usług turystycznych**, w tym przede wszystkim internetu. Obecnie usługi turystyczne można nabyć nie tylko jako gotowy, przygotowany samodzielnie przez organizatora turystyki pakiet połączonych

usług turystycznych, lecz także jako pakiet usług dostosowany do indywidualnych potrzeb podróżnego.

Innymi powodami przyjęcia nowej regulacji wymienionymi w dyrektywie były:

- 1) **konieczność usunięcia rozbieżności przepisów chroniących podróżnych w poszczególnych państwach członkowskich**, tak aby umożliwić podróżnym i przedsiębiorcom korzystanie w pełni z rynku wewnętrznego w całej Unii Europejskiej, do czego ma doprowadzić przyjęta w dyrektywie 2015/2302 zasada maksymalnej harmonizacji przepisów państw członkowskich UE z przepisami tej dyrektywy;
- 2) **konieczność usunięcia niejasności oraz luk prawnych**.

Uzasadnienie projektu ustawy wskazuje także na dodatkowy powód zmian regulacji usług turystycznych, to jest **na konieczność dokonania zmian także w systemie zabezpieczeń finansowych na wypadek niewypłacalności dla organizatorów turystyki i pośredników turystycznych**.

Dwie ustawy dotyczące usług turystycznych od 1 lipca 2018 r.

Chociaż dyrektywa 2015/2302 uchyla dyrektywę 90/314/EWG, w Polsce ustawa wdrażająca ten ostatni akt prawny nie będzie uchylona, a jedynie istotnie zmieniona. Mowa tutaj o ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych⁴, która zgodnie z aktualnym brzmieniem określa warunki świadczenia przez przedsiębiorców usług turystycznych oraz zasady funkcjonowania Turystycznego Funduszu Gwarancyjnego.

Od 1 lipca 2018 r. tytuł ustawy o usługach turystycznych ulegnie zmianie na następujący: „o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych” i zgodnie z nowym tytułem ustawa ta będzie określać warunki świadczenia tylko dwóch rodzajów usług turystycznych, czyli usług hotelarskich oraz usług pilotów wycieczek i przewodników turystycznych. Wiele dotychczasowych przepisów tego aktów prawnego zostanie także uchylonych i przeniesionych do wspomnianej na początku artykułu ustawy o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych. Polski ustawodawca odrzucił zatem możliwość uregulowania problematyki świadczenia usług turystycznych w jednym akcie prawnym.

Zakres przedmiotowy i terytorialny ustawy

Ustawa o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych określa:

- 1) warunki oferowania, sprzedaży i realizacji imprez turystycznych oraz powiązanych usług turystycznych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,

- a także za granicą, jeżeli umowy z podróżnymi są zawierane przez przedsiębiorców turystycznych mających siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) zasady funkcjonowania Turystycznego Funduszu Gwarancyjnego.

Podstawowe pojęcia

Przedstawienie regulacji usług turystycznych w pierwszej kolejności wymaga objaśnienia podstawowych pojęć używanych przez ustawę. Niektóre z nich, jak np. usługa turystyczna czy impreza turystyczna, definiuje bezpośrednio sama ustawa. Znaczenie innych pojęć, jak np. umowa generalna czy podróż służbowa, trzeba ustalać, interpretując przepisy ustawy, jej uzasadnienie, a także przepisy i motywy dyrektywy 2015/2302.

Podróżny

Podróżnym w rozumieniu ustawy jest **każdy, kto chce zawrzeć umowę lub jest uprawniony do podróżowania na podstawie umowy zawartej w zakresie stosowania ustawy**. Choć ustawa wprost nie zastrzega, że chodzi o osoby fizyczne, to z natury usług turystycznych, których dotyczy ustawa, wynika, że podróżnym może być tylko osoba fizyczna.

Należy podkreślić, że ustawa definiując pojęcie podróżnego, nie odwołuje się przy tym do pojęcia konsumenta. Dyrektywa 2015/2302 w motywie 7 wskazuje, że większość podróżnych, których dotyczy ta regulacja, to konsumenci, przy czym od podróżnych-konsumentów trudno czasami odróżnić przedstawicieli małych przedsiębiorstw lub osoby prowadzące działalność zawodową, które rezerwują podróże w związku z ich działalnością za pośrednictwem tych samych kanałów rezerwacji, jakie wykorzystują konsumenci. Ta konstatacja prowadzi ustawodawcę unijnego do wniosku, że zasadne jest zapewnienie tym osobom podobnego poziomu ochrony co konsumentom.

Biorąc zatem powyższe pod uwagę, można stwierdzić, że podróżnymi w rozumieniu ustawy mogą być zarówno:

- 1) osoby fizyczne podróżujące prywatnie (konsumenci), jak też
- 2) osoby fizyczne podróżujące służbowo, w tym przedstawiciele wolnych zawodów lub osoby samozatrudnione, lub inne osoby fizyczne, w przypadku gdy podróż nie jest organizowana na podstawie umowy ogólnej.

Przedsiębiorca turystyczny

Wprowadzona ustawą definicja przedsiębiorcy turystycznego, jak przyznają w uzasadnieniu projektu ustawy jego autorzy, jest najbardziej skomplikowana spośród innych definicji zawartych w tej ustawie.

Przedsiębiorcą turystycznym jest:

- 1) organizator turystyki,
- 2) przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych,
- 3) agent turystyczny,
- 4) dostawca usług turystycznych, będący **przedsiębiorcą** w rozumieniu art. 431 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (czyli podmiotem prawa prowadzącym we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową) albo **prowadzący działalność odpłatną**.

Uwagi wymaga zastosowanie w definicji rozróżnienie pomiędzy przedsiębiorcą a podmiotem prowadzącym działalność odpłatną. Ani ustawa, ani dyrektywa 2015/2302 nie definiują pojęcia działalności odpłatnej. W uzasadnieniu projektu ustawy jego autorzy wskazali, że zakres pojęcia przedsiębiorcy turystycznego jest szeroki z uwagi na potrzebę zapewnienia możliwie najszerszemu gronu podróżnych odpowiedniego stopnia bezpieczeństwa.

Skoro ustawodawca dokonał takiego rozróżnienia działalności prowadzonej przez przedsiębiorców (czyli działalności gospodarczej lub zawodowej, która obejmuje wykonywanie czynności w sposób zorganizowany i ciągły) oraz działalności odpłatnej, oznacza to, że przez działalność odpłatną w tym przypadku należy rozumieć wykonywanie (odpłatnie) czynności w sposób niemający cech działalności zorganizowanej i ciągłej, czyli czynności wykonywanych okazjonalnie. Uzasadnienie

projektu ustawy przykładowo wskazuje w tym zakresie na parafie zajmujące się organizacją pielgrzymek.

Usługa turystyczna

Przez usługę turystyczną należy rozumieć:

- 1) przewóz pasażerów,
- 2) zakwaterowanie w celach innych niż pobytowe, które nie jest nieodłącznym elementem przewozu pasażerów,
- 3) wynajem pojazdów samochodowych lub innych pojazdów silnikowych,
- 4) inną usługę świadczoną podróżnym, która nie stanowi integralnej części usług wskazanych w pkt. 1–3.

Dyrektywa 2015/2302 w motywie 18 jako przykłady innych usług świadczonych podróżnym, o których mowa powyżej w pkt 4, wymienia wstępy na koncerty, imprezy sportowe, wycieczki lub wstępy do parków rozrywki, wycieczki z przewodnikiem, karnety narciarskie i wypożyczanie sprzętu sportowego, takiego jak sprzęt narciarski, lub zabiegi balneologiczne (spa).

Impreza turystyczna

Impreza turystyczna to według ustawy połączenie co najmniej dwóch różnych rodzajów usług turystycznych na potrzeby tej samej podróży lub wakacji, spełniające warunki niezbędne do utworzenia imprezy turystycznej.

Do utworzenia imprezy turystycznej dochodzi, jeżeli:

- 1) usługi turystyczne zostały połączone przez jednego przedsiębiorcę turystycznego, w tym na prośbę podróżnego lub zgodnie z jego wyborem, przed zawarciem umowy obejmującej wszystkie usługi **lub**
- 2) niezależnie od tego, czy zawarto odrębne umowy z dostawcami poszczególnych usług turystycznych, usługi te są:
 - a) nabywane w jednym punkcie sprzedaży i zostały wybrane, zanim podróżny zgodził się dokonać zapłaty lub
 - b) oferowane lub sprzedawane po **cenie obejmującej wszystkie usługi** – uzasadnienie ustawy

- wyjaśnia, że chodzi o sytuację, gdy za każdą z tych usług w wycenieniu (podsumowaniu) wskazana jest odrębna cena, a podróżny płaci jedną kwotę jako sumę cen poszczególnych usług – lub po **cenie całkowitej**, co ma miejsce – jak wyjaśnia uzasadnienie ustawy – gdy kilka usług turystycznych jest sprzedawanych łącznie bez wskazywania cen poszczególnych usług lub gdy jedną z tych cen obciążony jest nabywca, lub
- c) reklamowane lub sprzedawane przy użyciu określenia „ impreza turystyczna” lub podobnego, lub
- d) **łączone po zawarciu umowy, na podstawie której podróżny został uprawniony do dokonania wyboru spośród różnych rodzajów usług turystycznych, lub**
- e) nabywane od odrębnych przedsiębiorców turystycznych za pośrednictwem powiązanych procesów rezerwacji online, podczas których przedsiębiorca turystyczny, z którym zawarta została pierwsza umowa, przekazuje innemu przedsiębiorcy turystycznemu lub przedsiębiorcom turystycznym: imię i nazwisko podróżnego, adres poczty elektronicznej oraz szczegóły płatności, a umowa z tym innym przedsiębiorcą turystycznym lub przedsiębiorcami turystycznymi zostanie zawarta najpóźniej 24 godziny po potwierdzeniu rezerwacji pierwszej usługi turystycznej.

W pewnych przypadkach, mimo spełnienia powyższych warunków, do utworzenia imprezy turystycznej jednak nie dojdzie.

Ustawodawca unijny uznał, że sytuacja, w której łączeniu podlega tylko jeden rodzaj usługi turystycznej, takiej jak przewóz, zakwaterowanie lub wynajem pojazdów (o których mowa powyżej w punktach 1–3 i które na **potrzeby niniejszego artykułu można uznać za podstawowe usługi**) z jedną lub kilkoma innymi usługami świadczonymi podróżnym (o których mowa powyżej w pkt 4), nie zawsze zasługuje na uznanie jej za imprezę turystyczną.

Takie połączenie (np. zakwaterowanie z wstępem na koncert oraz wstępem do parku rozrywki) nie spowoduje

powstania imprezy turystycznej, gdy podlegająca łączeniu inna lub inne usługi turystyczne (w powyższym przykładzie wstęp na koncert oraz wstęp do parku rozrywki):

- 1) stanowią mniej niż 25% łącznej wartości połączonych usług turystycznych i nie są reklamowane jako istotny element tego połączenia ani nie stanowią istotnego elementu z innych przyczyn **lub**
- 2) zostały wybrane i nabyte po rozpoczęciu realizacji podstawowej usługi turystycznej (przewozu, zakwaterowania lub wynajmu pojazdu).

Wyłączenia z zakresu zastosowania ustawy

Pewne kategorie imprez turystycznych nie zostały objęte zakresem zastosowania ustawy, gdyż ustawodawca unijny uznał, że w ich przypadku potrzeba zapewnienia ochrony podróżnym jest mniejsza.

Imprezy organizowane okazjonalnie

Ustawy nie stosuje się między innymi do imprez turystycznych oraz powiązanych usług turystycznych, które są oferowane oraz których zamawianie i realizowanie jest ułatwiane okazjonalnie, na zasadach niezarobkowych i wyłącznie ograniczonej grupie podróżnych.

Dyrektywa 2015/2302 wyjaśnia w motywie 19, że przykładami takich imprez mogą być wycieczki organizowane nie częściej niż kilka razy w roku przez organizacje charytatywne, kluby sportowe lub szkoły dla ich członków, które nie są oferowane ogółowi społeczeństwa.

Uzasadnienie projektu ustawy dodaje, że powyższe wyłączenie może przykładowo obejmować także „formy krajoznawstwa i turystyki (np. wycieczki, zielone szkoły, biwaki, obozy itp.), jak również wypoczynek dzieci i młodzieży (w rozumieniu art. 92a i nast. ustawy o systemie oświaty) organizowany przez szkoły i placówki systemu oświaty

okazjonalnie i niezarobkowo oraz oferowane wyłącznie ograniczonej grupie podróżnych, tj. np. uczniom danej klasy lub szkoły (...) a także różnorodne formy imprez organizowanych przez organizacje harcerskie, o ile są one organizowane okazjonalnie, niezarobkowo i są adresowane do ograniczonej grupy podróżnych”.

Imprezy nabywane na podstawie umowy generalnej

Ustawy nie stosuje się także do imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych nabywanych na podstawie umowy generalnej (dyrektywa posługuje się terminem „umowa ogólna”) o organizowanie podróży służbowych zawieranej między przedsiębiorcą turystycznym a przedsiębiorcą w rozumieniu art. 431 Kodeksu cywilnego albo podmiotem prowadzącym działalność odpłatną.

Ustawa, podobnie jak dyrektywa 2015/2302, nie definiuje pojęcia **umowy generalnej (ogólnej)** o organizowanie podróży służbowych, przy czym uzasadnienie projektu ustawy wyjaśnia, że chodzi o umowę o charakterze ramowym (zawieraną między wymienionymi kategoriami podmiotów) „określającą możliwość korzystania przez określoną grupę osób, w szczególności pracowników, ze wskazanego w tej umowie katalogu usług turystycznych przez czas obowiązywania umowy, przy czym zarówno zakres (liczba, zestawienie usług), jak i terminy korzystania z usług wskazanych w tym katalogu nie powinny być z góry oznaczone”.

W ustawie nie ma także definicji **podróży służbowej**, jednak także i w tym przypadku autorzy uzasadnienia projektu wyjaśniają, że pojęcie to jest szersze niż podróż służbowa w rozumieniu Kodeksu pracy (wykonywanie przez pracownika na polecenie pracodawcy zadania służbowego poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy, lub poza stałym miejscem pracy), gdyż może obejmować także podróże związane z działalnością biznesową.

Imprezy trwające krócej niż 24 godziny

Ostatnim przypadkiem, do którego nie stosuje się ustawy, jest przypadek imprez turystycznych oraz powiązanych usług turystycznych trwających krócej niż 24 godziny, chyba że obejmują nocleg.

Powiązane usługi turystyczne

Powiązane usługi turystyczne to drugie kluczowe, obok imprezy turystycznej, pojęcie stosowane przez ustawę. Oznacza ono niestanowiące imprezy turystycznej połączenie co najmniej dwóch różnych rodzajów usług turystycznych nabytych na potrzeby tej samej podróży lub wakacji, **objęte odrębnymi umowami z dostawcami poszczególnych usług turystycznych**, spełniające warunki niezbędne do utworzenia powiązanych usług turystycznych.

Utworzenie powiązanych usług turystycznych

Do utworzenia powiązanych usług turystycznych dochodzi, jeżeli

przedsiębiorca turystyczny ułatwia podróżnym nabywanie usług turystycznych:

- 1) przy okazji jednej wizyty lub kontaktu z jego punktem sprzedaży z możliwością dokonania wyboru i zapłaty **odrębnie** za każdą usługę turystyczną lub
- 2) w sposób ukierunkowany od innego przedsiębiorcy turystycznego w zakresie co najmniej jednej dodatkowej usługi turystycznej, jeżeli umowa z tym przedsiębiorcą turystycznym zostanie zawarta najpóźniej 24 godziny po potwierdzeniu rezerwacji pierwszej usługi turystycznej.

Ten ostatni przypadek wyjaśnia motyw 13 do dyrektywy 2015/2302, wskazując przykład sytuacji, „gdy wraz z potwierdzeniem rezerwacji pierwszej usługi turystycznej, takiej jak przelot lub przejazd pociągiem, podróżny otrzymuje zaproszenie do zarezerwowania dodatkowej usługi turystycznej dostępnej w wybranym docelowym miejscu podróży – na przykład zakwaterowania w hotelu – wraz z linkiem do strony internetowej rezerwacji innego dostawcy usług lub pośrednika”.

Podobnie jak w przypadku imprezy turystycznej, ustawa przewiduje, że pomimo spełnienia warunków niezbędnych do utworzenia powiązanych usług turystycznych w pewnych przypadkach do utworzenia powiązanych usług turystycznych jednak nie dochodzi.

Ustawodawca unijny uznał, że sytuacja, w której łączeniu podlega tylko jeden rodzaj podstawowej usługi turystycznej (przewóz, zakwaterowanie lub wynajem pojazdów) z jedną lub kilkoma innymi usługami świadczonymi podróżnym, nie zawsze zasługuje na uznanie jej za powiązane usługi turystyczne.

Takie połączenie (np. zakwaterowania ze wstępem na koncert oraz wstępem do parku rozrywki) nie spowoduje powiązania usług turystycznych, gdy podlegająca łączeniu inna lub inne usługi turystyczne (w powyższym przykładzie wstęp na koncert oraz wstęp do parku rozrywki):

- 1) stanowią mniej niż 25% łącznej wartości połączonych usług turystycznych i
- 2) nie są one reklamowane jako istotny element tego połączenia ani nie stanowią istotnego elementu tego połączenia z innych przyczyn.

Michał Kowalski

radca prawny

www.mkowalski.pl

¹ Dz.U. z 2017 r. poz. 2361.

² Dz.Urz. UE L 326 z 11.12.2015 r., s. 1–33.

³ Dz.Urz. UE L 158 z 23.06.1990 r., s. 59–64.

⁴ Dz.U. z 2017 r. poz. 1553 z późn. zm.

Postępowanie restrukturyzacyjne przedsiębiorstwa

Aspekty praktyczne

Przemysław Balcerowiak

Do końca 2015 r. obowiązywała ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze¹, która część swoich rozwiązań powieliła z rozporządzenia z 1934 r. Wychodząc naprzeciw standardom unijnym, należało konieczne wprowadzić zmiany proceduralne, uwzględniające potrzeby przedsiębiorców. Plan wdrożenia wskazanych zmian został zaprezentowany przez

Ministerstwo Gospodarki w *Polityce Nowej Szansy*² koncentrującej się również na ograniczeniu ryzyka likwidacji przedsiębiorstw, przeciwdziałaniu upadłości oraz przedsądowych formach naprawy i restrukturyzacji przedsiębiorstw. Następnie, rozgraniczając prawo upadłościowe od prawa restrukturyzacyjnego, wprowadzono odrębną ustawę z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo

restrukturyzacyjne, które zaczęło obowiązywać w Polsce od 1 stycznia 2016 r.³ Pomimo wprowadzonych zmian ustawowych i kilkuletniego już okresu obowiązywania ustawy przedsiębiorcy nadal nie wykorzystują w pełni możliwości, jakie oferuje im prawo restrukturyzacyjne. Dlatego tak istotne jest poznanie praktycznych aspektów jego stosowania.

Kto może się restrukturyzować

Postępowanie restrukturyzacyjne znajduje zastosowanie do przedsiębiorców. Zgodnie z Kodeksem cywilnym zalicza się do nich osoby fizyczne, osoby prawne i jednostki organizacyjne, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, prowadzące we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową. Restrukturyzacji mogą podlegać również spółki kapitałowe w organizacji, stowarzyszenia, fundacje, związki zawodowe, instytucje badawcze czy kościelne osoby prawne. Natomiast spółka cywilna nie posiada zdolności restrukturyzacyjnej, taką zdolność mają wspólnicy posiadający status przedsiębiorcy. Z kolei zdolność taką posiadają spółki kapitałowe (spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i spółka akcyjna), które nie prowadzą działalności gospodarczej.

Pewnie kogoś może to zaskoczyć, ale zdolność restrukturyzacyjną posiadają również wspólnicy osobowych spółek handlowych, którzy ponoszą odpowiedzialność za zobowiązania spółki bez ograniczeń całym swoim majątkiem. Dotyczy to wspólników spółki jawnej, komandytowej, komandytowo-akcyjnej oraz partnerów w spółce partnerskiej. Natomiast niewypłacalność spółki osobowej nie zawsze jest związana z niewypłacalnością wspólnika, ponieważ posiada on odrębny majątek, którym *de facto* może uregulować zobowiązania spółki. Jednocześnie w stosunku do spółki może toczyć się innego rodzaju postępowanie restrukturyzacyjne niż do wspólnika tej spółki osobowej. Ponadto możemy spotkać się z sytuacją, w której handlowa spółka osobowa będzie w stanie niewypłacalności, a jej wspólnik będzie jedynie zagrożony niewypłacalnością, co jest istotne z punktu widzenia prawa restrukturyzacyjnego oraz ewentualnej upadłości. Możliwa jest również sytuacja odwrotna, czyli zostanie wszczęte postępowanie restrukturyzacyjne w stosunku do wspólnika handlowej spółki osobowej, pomimo że nie ma podstaw przeprowadzania takiego postępowania w stosunku do spółki.

W tym miejscu warto również podkreślić, że wszczęcie postępowania

restrukturyzacyjnego jest możliwe wyłącznie na wniosek dłużnika. Odstępstwo od tej reguły stanowi jedynie postępowanie sanacyjne, które może być wszczęte na wniosek kuratora ustanowionego na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym⁴ oraz na wniosek wierzyciela osobistego.

Kiedy można się restrukturyzować

Ogólnie rzecz ujmując, nie ma żadnych przeciwwskazań terminowych do wszczęcia postępowania restrukturyzacyjnego. Natomiast mamy **przesłanki pozytywne i negatywne**, które regulują podstawę otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego.

Przesłanka pozytywna wskazuje, że postępowanie restrukturyzacyjne może być prowadzone wyłącznie wobec dłużnika niewypłacalnego lub zagrożonego niewypłacalnością. Analizując przesłankę niewypłacalności, należy odnieść się do terminologii prezentowanej w prawie upadłościowym, gdzie znajdują się dwie przesłanki regulujące stan niewypłacalności dłużnika.

Pierwsza, wskazująca na stan niewypłacalności dłużnika, jest przesłanką płynnościową. Odnosi się bezpośrednio do sytuacji finansowej przedsiębiorstwa, kładąc nacisk na jego zdolność płatniczą. Ustawa wskazuje, że niewypłacalny jest ten dłużnik, który utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań. W przypadku tej przesłanki mamy do czynienia z domniemaniem wskazującym, że dłużnik utracił zdolność do wykonywania bieżących zobowiązań, jeżeli opóźnienie w wykonaniu zobowiązań przekracza trzy miesiące. Domniemanie to można obalić, a zatem jeżeli z wnioskiem o upadłość przedsiębiorstwa wystąpi wierzyciel, podając, że przedsiębiorstwo stało się niewypłacalne, ponieważ przez trzy miesiące nie regulowało swoich zobowiązań, to można się bronić, wykazując sezonowość przedsiębiorstwa, przedkładając sprawozdania kwartalne z ubiegłych lat, podpisane i już wykonane kontrakty, z których nie spłynęło jeszcze wynagrodzenie.

Obecnie większość, o ile nie wszystkie ogłaszane upadłości opierają się na przesłance płynnościowej, co potwierdza jej istotność, również w prawie restrukturyzacyjnym.

Z kolei druga przesłanka niewypłacalności, którą bierzemy pod uwagę, składając wniosek restrukturyzacyjny, to przesłanka bilansowa. Ma ona obecnie znikome znaczenie praktyczne, natomiast warto pamiętać, że istnieje. Przesłanka ta występuje, jeżeli stan zobowiązań przekracza wartość majątku przez dwadzieścia cztery miesiące. Uzyskanie przewagi majątku nad zobowiązaniami we wskazanym okresie powoduje, że przedsiębiorstwo staje się wypłacalne i termin dwudziestu czterech miesięcy zaczyna biec od początku. W przypadku przesłanki bilansowej ustawodawca zastosował domniemanie, zgodnie z którym zobowiązania przekraczają wartość majątku, jeżeli z bilansu wynika, że zobowiązania z wyłączeniem rezerw na zobowiązania oraz zobowiązań wobec jednostek powiązanych przekraczają wartość jego aktywów. Natomiast domniemanie to można obalić, wykazując chociażby wyższą wartość rzeczywistą przedsiębiorstwa niż wartość bilansowa.

Powyżej opisana została przesłanka niewypłacalności, która dzieli się na przesłankę płynnościową i bilansową. Natomiast drugą przesłanką stanowiącą podstawę prowadzenia postępowania restrukturyzacyjnego jest zagrożenie niewypłacalnością. Z sytuacją taką mamy do czynienia, jeżeli kondycja ekonomiczna przedsiębiorstwa wskazuje, że w niedługim czasie może stać się ono niewypłacalne. Jest to zatem stan ekonomiczny, który ma miejsce przed opisanym powyżej stanem niewypłacalności. Chcąc wszczęć postępowanie restrukturyzacyjne, wykazując zagrożenie niewypłacalnością, należy racjonalnie umotywić stan ekonomiczny przedsiębiorstwa. Z praktycznego punktu widzenia można wskazać, że polscy przedsiębiorcy w znikomym stopniu korzystają z dobrodziejstw prawa restrukturyzacyjnego, jakie daje im chociażby przesłanka zagrożenia niewypłacalnością. Polski przedsiębiorca rzadko bierze pod uwagę możliwość zrestrukturyzowania przedsiębiorstwa, kiedy staje przed realnym zagrożeniem niewypłacalnością.

Z kolei **przesłanka negatywna** wskazuje, że sąd odmówi otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego, jeżeli skutkiem tego postępowania byłoby pokrzywdzenie wierzycieli. Z pokrzywdzeniem wierzycieli mamy do czynienia w sytuacji, w której wierzyciele w postępowaniu restrukturyzacyjnym zostali by zaspokojeni w mniejszym stopniu niż w postępowaniu upadłościowym wskutek likwidacji majątku. Nie ulega wątpliwości, że przesłanką negatywną przeprowadzenia postępowania restrukturyzacyjnego jest również zachowanie dłużnika polegające na wykorzystaniu dobrodziejstw prawa restrukturyzacyjnego do poprawy kondycji finansowej przedsiębiorstwa, chociażby poprzez umorzenie części zobowiązań, pomimo że przedsiębiorstwo nie znajduje się w stanie realnego zagrożenia niewypłacalnością.

Sąd odmówi otwarcia postępowania układowego lub sanacyjnego również wtedy, gdy nie zostanie uprawdopodobnione, że przedsiębiorstwo nie jest w stanie zaspokajać bieżących kosztów postępowania i zobowiązań powstałych po otwarciu postępowania.

Wniosek o restrukturyzację wraz z wnioskiem o upadłość

Celem postępowania restrukturyzacyjnego jest uniknięcie upadłości przedsiębiorstwa. Bazując na doświadczeniu innych krajów europejskich, można stwierdzić, że restrukturyzacja przedsiębiorstwa daje o wiele więcej korzyści gospodarczych niż jego likwidacja. Natomiast przy tym wszystkim nie należy zapominać o interesie wierzycieli.

Jak zostało już wcześniej wspomniane, zarówno postępowanie restrukturyzacyjne, jak i postępowanie upadłościowe może być prowadzone wobec dłużnika niewypłacalnego. Jednocześnie składając wniosek o restrukturyzację, musimy mieć na uwadze obowiązek, jaki spoczywa na określonych osobach w związku z koniecznością złożenia w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości. Obowiązek ten spoczywa na dłużniku. W przypadku dłużników będących osobami prawnymi lub jednostkami organizacyjnymi

niebędącymi osobami prawnymi, a którym ustawa przyznaje zdolność prawną, obowiązek ten spoczywa na każdym, kto na podstawie ustawy, umowy spółki lub statusu ma prawo do prowadzenia spraw dłużnika i do jego reprezentowania, samodzielnie lub łącznie z innymi osobami. Przykładowo osobami takimi mogą być członkowie zarządu, wspólnicy spółki jawnej, partnerzy, komplementariusze, likwidatorzy. Jednocześnie niezłożenie w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości może skutkować odpowiedzialnością cywilną do wysokości niezaspokojonej wierzytelności, orzeczeniem zakazu prowadzenia działalności gospodarczej, jak również odpowiedzialnością karną.

Wskazane powyżej osoby mogą uwolnić się od odpowiedzialności cywilnej, wykazując, że w terminie na złożenie wniosku o upadłość otwarto postępowanie restrukturyzacyjne albo zatwierdzono układ w postępowaniu o zatwierdzenie układu (art. 21 p.u., art. 299 k.s.h.⁵⁾⁶). Z kolei sąd może nie orzec zakazu prowadzenia działalności gospodarczej, pomimo iż nie został złożony wniosek o ogłoszenie upadłości w terminie, jeżeli złożono wniosek o otwarcie przyspieszonego postępowania układowego, postępowania układowego lub postępowania sanacyjnego, a rozmiar pokrzywdzenia wierzycieli jest nieznaczny (art. 373 ust. 1a p.u.). Natomiast przy odpowiedzialności karnej z art. 586 k.s.h. członkowie zarządu spółki i likwidatorzy nie mogą uwolnić się od odpowiedzialności, wykazując jakąkolwiek okoliczność podejmowaną w zakresie działań restrukturyzacyjnych.

Jednocześnie obecne brzmienie przepisów wielokrotnie wymusza na dłużniku złożenie wniosku restrukturyzacyjnego wraz z wnioskiem o ogłoszenie upadłości, jeżeli wniosek o restrukturyzację opiera się na przesłance niewypłacalności. Natomiast jeżeli wniosek o restrukturyzację uzasadniony jest przesłanką zagrożenia niewypłacalnością, to w późniejszym okresie również może się okazać konieczne złożenie wniosku o upadłość. Jednocześnie należy pamiętać, że zgodnie z art. 11 p.r. w przypadku złożenia wniosku restrukturyzacyjnego i wniosku o ogłoszenie upadłości pierwszeństwo ma wniosek restrukturyzacyjny.

Możliwości restrukturyzacyjne

Dane statystyczne za 2017 r. wskazują, że w Polsce postępowania restrukturyzacyjne obejmują swoim zakresem niespełna 40% wszystkich postępowań insolwencyjnych. Zatem ponad 60% postępowań to nadal postępowania upadłościowe. Natomiast świadomość przedsiębiorców w zakresie możliwości, jakie daje prawo restrukturyzacyjne, zapewne będzie wzrastać, a tym samym miejmy nadzieję, że przyczyni się to do wzrostu liczby przeprowadzanych restrukturyzacji.

Warto zaznaczyć, że w lutym 2018 r. weszły w życie zmiany w zakresie pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorcy na realizację procesu restrukturyzacji.

Normy te zostały dostosowane do warunków prezentowanych przez Komisję Europejską w procedurze notyfikacji „Programu pomocowego przewidującego udzielanie pomocy w celu ratowania i restrukturyzacji małych i średnich przedsiębiorstw”. Jednocześnie pomoc restrukturyzacyjna dla przedsiębiorcy może być również udzielona na czas niezbędny do dokonania koniecznych analiz, opracowania planu restrukturyzacyjnego, likwidacji działalności lub tymczasowego wsparcia restrukturyzacyjnego w celu umożliwienia dalszego funkcjonowania przedsiębiorstwa do czasu wdrożenia działań restrukturyzacyjnych.

Ponadto prawo restrukturyzacyjne nie ogranicza metod restrukturyzacji zobowiązań; ważne jest, aby były one realne i zgodne z prawem. Do najczęstszych i najbardziej popularnych sposobów restrukturyzacji zaliczamy umorzenie określonej części zobowiązań, rozłożenie spłaty zobowiązań na raty czy ustalenie nowych terminów płatności zobowiązań. Natomiast ustawa przewiduje również konwersję wierzytelności na udziały lub akcje, zmianę lub uchylenie dotychczasowego zabezpieczenia (np. w celu sprzedaży zabezpieczonej części majątku), określenie udziału wierzycieli w zysku przedsiębiorstwa czy zaciągnięcie dodatkowych zobowiązań (pożyczek, kredytów).

Natomiast ramy restrukturyzacji, w których możemy się poruszać, stosując powyższe metody restrukturyzacji, są skonkretyzowane przez cztery rodzaje postępowań, czyli:

- postępowanie o zatwierdzenie układu,
- przyspieszone postępowanie układowe,
- postępowanie układowe,
- postępowanie sanacyjne.

W postępowaniu o zatwierdzenie układu ingerencja sądu jest minimalna. Zatwierdzenie układu jest możliwe w wyniku samodzielnego zbierania głosów wierzycieli przez dłużnika. Postępowanie to może być przeprowadzone, jeżeli suma wierzycieli spornych nie przekracza 15% sumy wierzytelności uprawnionych do głosowania nad układem. W trakcie tego postępowania dłużnik zobowiązany jest do nawiązania współpracy z doradcą restrukturyzacyjnym, który pełni rolę nadzorca sądowego,

co pozwala na przeprowadzenie szybkiej restrukturyzacji przedsiębiorstwa przy minimalnej ingerencji sądu, nie odbierając zarządu dłużnikowi.

Przyspieszone postępowanie układowe jest obecnie najczęściej wybieraną formą restrukturyzacji przez przedsiębiorców. Podobnie jak postępowanie o zatwierdzenie układu może być prowadzone, jeżeli suma wierzytelności spornych nie przekracza 15% ogólnej sumy wierzytelności uprawnionych do głosowania nad układem. Postępowanie to, co do zasady, pozwala na zachowanie zarządu dłużnika. Ponadto ma być postępowaniem szybkim proceduralnie, zakreśla bowiem wskazanym podmiotom krótkie terminy na dokonywanie określonych czynności, uniemożliwiając wierzycielom wnoszenie sprzeciwów do sporządzonego spisu wierzytelności. Jednocześnie do wniosku o otwarcie postępowania jest wymagane załączenie odpisów propozycji układowych, wykazu wierzytelności spornych oraz odpowiednich oświadczeń potwierdzających prawdziwość wykazywanych informacji. Otwarcie postępowania skutkuje zawieszeniem postępowań egzekucyjnych. Jednocześnie możliwość zawarcia układu następuje po sporządzeniu i zatwierdzeniu spisu wierzytelności w trybie uproszczonym.

Postępowanie układowe jest dość sformalizowane, natomiast może być prowadzone, jeżeli suma wierzytelności spornych uprawnionych do głosowania nad układem przekracza 15% sumy wierzytelności uprawnionych do głosowania nad układem. Na etapie składania wniosku dłużnik musi uprawdopodobnić zdolność do zaspokajania bieżących kosztów postępowania i regulowania powstałych zobowiązań. Z kolei nadzorca sądowy ma miesiąc na sporządzenie spisu wierzytelności i planu restrukturyzacyjnego, licząc od dnia otwarcia postępowania układowego. W tym samym okresie nadzorca sądowy wstępuje do toczących się postępowań sądowych i administracyjnych. Natomiast postępowanie egzekucyjne może zostać zawieszone już na etapie badania wniosku o otwarcie postępowania.

Kolejność, w jakiej zostały wymienione postępowania restrukturyzacyjne, nie jest przypadkowa, ponieważ postępowanie sanacyjne najbardziej ingeruje w strukturę przedsiębiorstwa.

Postępowanie to może zostać otwarte, jeżeli suma wierzytelności spornych przekracza 15% sumy wierzytelności uprawnionych do głosowania nad układem. Jest jedynym postępowaniem, które może być wszczęte przez wierzyciela osobistego dłużnika. Ponadto, jeżeli dłużnik jest w stanie przekonać 30% wierzycieli, to możliwe jest ustanowienie zarządcy wskazanego przez dłużnika. Postępowanie to umożliwia zarządcy odstąpienie od niekorzystnych umów wzajemnych, przeprowadzenie redukcji zatrudnienia, zbycie niekorzystnych składników majątku. Postępowanie sanacyjne skutkuje zawieszeniem wszystkich postępowań egzekucyjnych, również przez wierzycieli zabezpieczonych rzeczowo. Z praktycznego punktu widzenia można uznać, że jest to postępowanie, które powinno być wybierane dla przedsiębiorstw znajdujących się w bardzo trudnej sytuacji ekonomicznej.

Mam nadzieję, że praktyczne przedstawienie procesu restrukturyzacji pozwoli przedsiębiorcom odpowiednio wcześniej podejmować działania naprawcze, co przyczyni się przede wszystkim do upowszechnienia postępowań restrukturyzacyjnych. Podjęcie odpowiednio wcześniej działań restrukturyzacyjnych znacznie zwiększa bowiem szanse na uratowanie przedsiębiorstwa znajdującego się w kryzysie.

Przemysław Balcerowiak

Kancelaria

Adwokacka Andreasik, Balcerowiak & Ossowski sp. p.

¹ Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. z 2015 r. poz. 233 z późn. zm.), dalej: „p.u.”

² Załącznik do uchwały Rady Ministrów z dnia 22 lipca 2014 r., Ministerstwo Gospodarki, Departament Innowacji i Przemysłu, *Polityka Nowej Szansy*. Jest to program rozwoju zgodnie z art. 15 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712 z późn. zm.).

³ Ustawa z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2017 poz. 1508 z późn. zm.), dalej: „p.r.”

⁴ Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 1997 r. Nr 121, poz. 770 z późn. zm.).

⁵ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1577 z późn. zm.), dalej: „k.s.h.”

⁶ W przypadku zaległości podatkowych odpowiedzialność tę odrębnie regulują przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2017 r. poz. 201 z późn. zm.).

Sygnaliści w sprawach antymonopolowych

Rozwiązania unijne i polskie

Marcin Kulesza

W kwietniu 2017 r. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumenta (UOKiK) udostępnił pilotażowy program dla tzw. sygnalistów, tj. osób anonimowo dostarczających Urzędowi informacji o praktykach ograniczających konkurencję. Wpisał się w ten sposób w europejski trend wśród organów antymonopolowych, które dążą w ten sposób do zwiększenia wykrywalności tych praktyk.

Odrobina historii

Pojęcie sygnalisty przywędrowało do Polski ze Stanów Zjednoczonych. Osoba znana tam jako *whistleblower* to ktoś nagłaśniający działalność, która według niego jest najprawdopodobniej nielegalna lub nieuczciwa. To osoba, która działając w dobrej wierze, zgłasza lub ujawnia informacje o nieprawidłowościach godzących w interes publiczny lub interes pracodawcy, a zachodzących w miejscu pracy¹.

W języku prawnym terminem *whistleblower* nazwano w amerykańskiej ustawie z 2002 r., znanej jako *Sarbanes-Oxley Act*, pracownika spółki publicznej, który przedstawił właściwym organom informacje o określonych kategoriach nadużyć lub wspierał te organy w postępowaniu. Jednym z celów tej ustawy była ochrona sygnalistów przed negatywnymi konsekwencjami ich niewątpliwie pożądanego zachowania ze strony pracodawców. Do tamtej pory nie byli oni bowiem chronieni przed ujawnieniem ich danych i przed odwetem.

Sygnaliści w Komisji Europejskiej

W europejskim systemie prawa antymonopolowego od 1996 r. podstawową metodą wykrywania zakazanych porozumień był komisyjny program łagodzenia

kar (*leniency*), polegający na odstąpieniu przez organ ochrony konkurencji od nałożenia kary lub obniżenia kary nakładanej na przedsiębiorcę uczestniczącego w porozumieniu w zamian za dostarczenie informacji o nim lub dowodów pozwalających za nie ukarać, a także za zawiadomienia i skargi nieformalne. Komisja korzystała jednak również, jakkolwiek niezbyt skwapliwie, z informacji otrzymywanych anonimowo. Sygnaliści już od jakiegoś czasu mogli przekazywać Dyrekcji Generalnej ds. Konkurencji KE informacje dotyczące naruszeń konkurencji, korzystając ze specjalnego numeru telefonu lub nieszyfrowanej skrzynki e-mail Komisji Europejskiej.

Brak entuzjazmu w stosowaniu anonimowych zawiadomień zarówno u potencjalnych sygnalistów, jak i w samej Komisji wynikał z jednej strony z braku gwarancji anonimowości oraz braku ochrony przez identyfikacją i przed odwetem, z drugiej zaś, zwłaszcza w przypadkach gdy informacja była niekompletna lub niejasna, z czasu i pracy, jakiej wymagało wyjaśnienie informacji podanych w anonimowych zgłoszeniach, aby można było na ich podstawie wszcząć postępowanie. Brakowało ponadto procedury wewnętrznej dotyczącej rozpatrywania takich zawiadomień.

Na tym tle dużo lepiej prezentował się program dla sygnalistów prowadzony przez brytyjski organ ochrony konkurencji, *Competition and Market Authority*, który oferuje sygnalistom nie tylko anonimowość, ale też wynagrodzenie za przekazanie informacji w wysokości do 100 tys. funtów.

Podejście Komisji zmieniło się w marcu 2017 r. Ogłoszono wówczas uruchomienie nowego, anonimowego kanału, którym osoby fizyczne mogą zawiadamiać KE o kartelach i innych ograniczeniach konkurencji. Jak podkreśliła Komisja w wydanym z tej okazji komunikacie, chodzi przede wszystkim o wykrywanie i zwalczanie karteli, tj. ograniczających

konkurencję porozumień między konkurentami poprzez uzgadnianie cen, zmony przetargowe w zamówieniach publicznych, niedopuszczanie produktów na rynek lub wykluczanie z niego konkurentów. Zdaniem komisarz Margrethe Vestager osoby funkcjonujące wewnątrz firmy uczestniczącej w zakazanym porozumieniu, mające dostęp do wewnętrznych informacji, to źródło kluczowe dla wykrywania karteli i innych praktyk ograniczających konkurencję. Komisja liczy przede wszystkim na informacje o faktach dotyczących zakazanego porozumienia, jego okolicznościach i zaangażowanych weń osobach, dotyczące przeszłych, obecnych i planowanych praktyk ograniczających konkurencję.

Nowe narzędzie to anonimowa platforma internetowa dostępna pod adresem <https://secure.secway.info/eu/start.php>. Komisja pokreśliła, że z tego samego narzędzia korzystają z dobrym skutkiem organy ochrony konkurencji w Niemczech i Danii.

Udostępnione przez Komisję Europejską narzędzie to system dwukierunkowej, szyfrowanej wymiany komunikatów, dostarczany przez podmiot zewnętrzny. Za jego pośrednictwem można wyłącznie przekazywać komunikaty pozbawione wszelkich informacji, metadanych, adresów IP czy haseł umożliwiających identyfikację informatora, co ma sygnaliście gwarantować anonimowość. Dzięki dwukierunkowości systemu Komisja z kolei może, w razie potrzeby, odpowiadać na komunikaty sygnalistów oraz zwracać się o wyjaśnienia i dalsze szczegóły dotyczące sygnalizowanej praktyki. Co istotne, na komunikację dwukierunkową sygnalista musi wyrazić zgodę. Otrzymuje wówczas hasło, które pozwala mu zalogować się do systemu, odczytać wiadomości Komisji i odpowiedzieć na nie.

Platforma ma znacznie podnieść atrakcyjność (poprzez gwarantowaną anonimowość, co ważne z punktu widzenia potencjalnych sygnalistów)

i skuteczność (dzięki dwukierunkowości, istotnej z punktu widzenia Komisji Europejskiej) anonimowego kanału przekazywania informacji o naruszeniach konkurencji. Komisja ma dzięki temu znacznie ułatwioną drogę od zgłoszenia do wszczęcia postępowania, co prawdopodobnie przyczyni się do zwiększenia wykrywalności karteli w UE i aktywności Komisji na tym polu. Wprowadzenie tej platformy można zatem uznać za istotną zmianę. Wciąż jednak brakuje wewnętrznych procedur Komisji pozwalających na efektywne przetwarzanie anonimowych zgłoszeń, zatem nie wiadomo, czy w dłuższej perspektywie narzędzie to będzie rzeczywiście skuteczne.

Sygnaliści w polskim systemie ochrony konkurencji

O pomyśle na wykorzystanie anonimowych zawiadomień do zwiększenia skuteczności ochrony konkurencji w Polsce Prezes UOKiK Marek Niechciał wspominał od początku swojej drugiej kadencji. Już w maju 2016 r. deklarował on, że zostanie położony nacisk na wykrywalność porozumień, przede wszystkim w odniesieniu do karteli, a jednym z narzędzi, obok podwyższenia maksymalnych kar, kryminalizacji karteli i zwiększenie korzyści z *leniency*, miała być promocja i ochrona sygnalistów. W październiku tego samego roku Prezes UOKiK poinformował, że przeprowadzono w Urzędzie badanie podobnych rozwiązań w innych państwach, np. w Niemczech, rozważając jednocześnie przede wszystkim gratyfikację finansową – tu prezes powoływał się na przykłady Węgier i Słowacji. W listopadzie 2016 r. podano już do publicznej wiadomości, że UOKiK prowadzi prace nad wdrożeniem instytucji sygnalisty. Zdaniem Prezesa Urzędu ryzyko przedsiębiorców przystępujących do porozumienia ograniczającego konkurencję wzrosłoby, gdyby osoby z wewnątrz firm były gotowe przekazać organowi informacje o porozumieniu ograniczającym konkurencję. Podkreślił jednocześnie, że sygnaliści powinni być dobrze zabezpieczeni przed szykanami, a ważną rolę dla skuteczności tej instytucji grałyby także zachęty, głównie pieniężne.

Ostatecznie w kwietniu 2017 r. uruchomiono w UOKiK² specjalny numer telefonu oraz adres poczty elektronicznej przeznaczony dla osób, które chcą anonimowo przekazać informacje o zakazanym porozumieniu. Głównym celem uruchomienia tego kanału komunikacji przez Prezesa UOKiK było pozyskiwanie informacji o zмовach cenowych i przetargowych, ale też o innego rodzaju porozumieniach i o przypadkach nadużycia pozycji dominującej.

W rozumieniu polskiego organu antymonopolowego sygnalistą może być każdy, kto wie o niedozwolonym porozumieniu. Chodzi o pracowników i przedsiębiorców przekazujących informacje o potencjalnych naruszeniach reguł konkurencji przez pracodawcę, konkurenta lub kontrahenta. Osoby takie mogą przekazać informacje o zakazanej praktyce anonimowo (bez wskazania nadawcy) na piśmie, przez pośrednika lub na spotkaniu z prawnikami UOKiK, które odbywałoby się z zachowaniem poufności tożsamości zgłaszającego. W kontekście przedsiębiorców Urząd podkreślił jednak, że dla nich, jeśli biorą udział w zakazanym porozumieniu, oraz dla osób nimi zarządzających właściwszym kanałem komunikacji jest procedura *leniency*.

Polski program dla sygnalistów w sprawach antymonopolowych technicznie przypomina program Komisji w starszej wersji, tj. bez opisanego powyżej kanału internetowego. Ustala on zasady komunikacji między UOKiK a sygnalistą, który, jak wspominałem, ma do wyboru specjalny numer telefonu lub adres poczty elektronicznej, ale również komunikację pisemną lub przekazanie informacji osobiście.

Na specjalnej podstronie, pod adresem konkurencja.uokik.gov.pl, UOKiK umieścił szczegółowe zalecenia dla sygnalistów, uzupełnione o zastrzeżenie, że niekiedy anonimowy kanał komunikacji może utrudnić organowi podjęcie działań (np. gdy bez kontaktu zwrotnego nie będzie mógł zweryfikować otrzymanych informacji). Urząd zaleca, by informacje przekazywane anonimowym pismem (listem, pismem złożonym w Biurze Podawczym lub przesłanym pocztą elektroniczną) wsparte były dowodami potwierdzającymi ich prawdziwość. Ułatwić ma to urzędnikom analizę zgłoszenia i ustalenie, czy rzeczywiście można

wszczęć postępowanie wyjaśniające lub antymonopolowe w danej sprawie.

Urząd zachęca także, by zamiast pism korzystać raczej z formy bezpośredniego spotkania z urzędnikami. Ta bezpośrednia forma znacznie ułatwia przekazanie informacji i skraca czas niezbędny do ewentualnych dodatkowych wyjaśnień. Umówić je można zarówno, korzystając ze wskazanych w instrukcji środków kontaktu (telefon lub e-mail), jak i przez pośrednika (pełnomocnika). Podkreśla jednocześnie, że podczas umawiania spotkania, jak również w jego trakcie prawnicy UOKiK nie będą dążyli do ujawnienia tożsamości sygnalisty, a jedynie do oceny, czy informacje są przekazywane w dobrej wierze. Możliwe są zatem pytania dotyczące powodów zgłoszenia się do Urzędu z informacją o zakazanej praktyce.

Na wspomnianej podstronie internetowej Urząd umieścił w czytelnej formie wszystkie najważniejsze informacje nie tylko o ochronie sygnalistów, ale i o działaniach niezgodnych z prawem ochrony konkurencji, o odpowiedzialności przedsiębiorców i osób fizycznych za praktyki ograniczające konkurencję, o *leniency*, o ochronie tajemnicy przedsiębiorstwa czy o ugodowych metodach zakończenia sprawy przed organem. Niezależnie od zainteresowania anonimowym kanałem komunikacji z UOKiK warto zapoznać się z przedstawionymi tam informacjami.

Skutki pozyskania informacji przez UOKiK

Prezes UOKiK, po otrzymaniu informacji od sygnalisty i ich weryfikacji, może przede wszystkim wszczęć tzw. postępowanie wyjaśniające, którego celem jest wyjaśnienie, czy okoliczności, o których się organ dowiedział, rzeczywiście wskazują na naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Może także, jeżeli informacje są jednoznaczne, od razu wszczęć postępowanie antymonopolowe przeciwko określonej przedsiębiorcy, które dotyczy konkretnego naruszenia. W każdym z tych postępowań Prezes UOKiK może przeprowadzić kontrolę lub przesłuchanie. W postępowaniu wyjaśniającym

organ zadaje pytania. Przedsiębiorca, który otrzyma wezwanie do przedstawienia informacji lub dokumentów, nie może uchylić się od udzielenia odpowiedzi, zasłaniając się na przykład tajemnicą przedsiębiorstwa. W postępowaniu antymonopolowym musi się już bronić przed konkretnymi zarzutami.

Jeżeli podjęte dzięki informacji od sygnalisty postępowanie antymonopolowe doprowadzi Urząd do stwierdzenia, że praktyka, której dotyczyła, stanowi naruszenie zakazu porozumień ograniczających konkurencję lub nadużywania pozycji dominującej, Prezes UOKiK może nałożyć karę pieniężną. Maksymalny jej wymiar to 10% obrotu uzyskanego przez przedsiębiorcę w roku poprzedzającym nałożenie kary. Z ujawnioną praktyką ograniczającą konkurencję wiążą się także ryzyka związane z roszczeniami cywilnymi wobec przedsiębiorcy, o których dochodzeniu pisałem w Biuletynie Euro Info nr 5/2017. Ponadto trzeba pamiętać o odpowiedzialności osobistej osób zarządzających przedsiębiorcą za umyślne dopuszczenie do naruszenia przez przedsiębiorcę zakazu porozumień ograniczających konkurencję, za co Prezes UOKiK może nałożyć karę w wysokości do 2 mln zł, a także o sankcjach związanych z odpowiedzialnością korporacyjną oraz ewentualnych negatywnych skutkach wynikających ze stosunku pracy łączącego menedżera ze spółką.

O czym sygnalista powinien wiedzieć

Zarówno w przypadku Komisji Europejskiej, jak i polskiego organu antymonopolowego warto pamiętać o kilku sprawach istotnych dla potencjalnych sygnalistów. Po pierwsze, muszą być oni świadomi, że zarówno unijne, jak i krajowe narzędzia, oprócz anonimowości, nie przewidują żadnych innych środków ochrony. W przeciwieństwie do niektórych innych państw, nie funkcjonuje również żaden system zachęt lub nagród za przekazanie informacji.

Po drugie, polski program dla sygnalistów nie przewiduje sztyfowania kanałów komunikacji elektronicznej. Z instrukcji i opisów na stronie UOKiK nie wynika

także, na jakiej zasadzie będą chronione informacje przekazane pisemnie lub osobiście. Nie zostały również wskazane prawne gwarancje ochrony dla sygnalisty, który musi polegać wyłącznie na deklaracji Urzędu, że nie będzie on dążył do poznania jego tożsamości.

Nie ma także przepisów dotyczących ochrony przed retorsjami ze strony pracodawcy lub przedsiębiorcy, którego udział w porozumieniu ujawniono, jeżeli ten zidentyfikuje sygnalistę.

Wreszcie nierozwiązane przez praktykę pozostają inne problemy związane z korzystaniem przez organy ochrony konkurencji z anonimowych informacji od sygnalistów, istotne dla rozwoju programu. Należą do nich prawo przedsiębiorcy i jego kadry zarządzającej do obrony, tajemnica adwokacka i radcowska, kolizja z *leniency*, problem nieuzasadnionych zawiadomień oraz ich skutków dla organu i dla przedsiębiorcy.

Te czynniki powodują, że wstępna kalkulacja ryzyka może okazać się przeszkodą nie do przejścia dla potencjalnych sygnalistów, co będzie kluczowe dla skuteczności programu. Warto jednak nadmienić, że Prezes UOKiK chwalił się znaczną liczbą zgłoszeń uzyskanych za pośrednictwem tego nowego kanału (ok. 1000 sygnałów w pierwszych trzech miesiącach). Choć przyznał, że większość dotyczyła spraw konsumenckich, a nie dla nich ten kanał stworzono, to sugerował, że do końca 2017 r. Urząd podjął dzięki niemu działania w kilkunastu interesujących sprawach.

Kontekst prawny

W Polsce od jakiegoś czasu toczy się debata dotycząca uregulowania sytuacji prawnej i ochrony sygnalistów, dotąd głównie w kontekście prawa pracy i prawa karnego.

W komunikacie UOKiK dotyczącym uruchomienia programu dla sygnalistów znalazły się informacje, że trwają prace nad wprowadzeniem instytucji sygnalisty do przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów na wzór niemiecki, węgierski lub słowacki. Pojawiały się także informacje, że UOKiK planuje kolejną nowelizację ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Na razie na stronach Urzędu nie ma jeszcze szczegółów ewentualnych projektów lub założeń nowelizacji.

Również anonosowany w zeszłym roku i omawiany szeroko projekt ustawy o jawności życia publicznego dotyczy m.in. instytucji sygnalisty. Jak wynika z głównych założeń do tego aktu prawnego, status sygnalisty nadawałby prokurator osobie zgłaszającej wiarygodne informacje o podejrzeniu popełnienia przestępstwa korupcyjnego, dotyczące urzędu lub przedsiębiorstwa, w którym lub dla którego świadczy pracę. Ze statusem tym łączyć by się miało uprawnienie do zwrotu kosztów poniesionych na ochronę prawną w związku ze zgłoszeniem informacji o przestępstwie oraz ochrona stosunku pracy – bez zgody prokuratora sygnaliście nie

można by wypowiedzieć umowy o pracę lub zmienić jej warunków, a jeżeli jednak rozwiązano by tę umowę, prawo do dwuletniej odpłaty, a po zakończeniu postępowania ochrona przysługiwałaby jeszcze przez rok. Status sygnalisty mógłby także być przyznany przedsiębiorcy związanemu umową z podmiotem, którego dotyczą wiarygodne informacje o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Taki podmiot związany umową nie mógłby jej rozwiązać z przedsiębiorcą-sygnalistą bez zgody prokuratora, a jeśli mimo to by ją zerwał, sygnaliście przysługiwałaby całość wynikającego z niej wynagrodzenia.

Podkreślić jednak trzeba, że uregulowania te, jeśli wejdą w życie, będą dotyczyły jedynie postępowań karnych, w zakresie ograniczonym do spraw korupcyjnych. Zatem nadal brak będzie w polskim prawie kompleksowej regulacji statusu sygnalisty, postulowanej przez doktrynę od lat³.

Marcin Kulesza

prawnik w kancelarii
Wardyński i Wspólnicy
doktorant Uniwersytetu SWPS

¹ Tak definiuje ją prowadzony przez Fundację im. Stefana Batorego serwis sygnalista.pl.

² Por. komunikat UOKiK: https://uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=13102.

³ Por. np. propozycję założeń do ustawy o ochronie sygnalistów przedstawione w 2012 r. przez Fundację im. Stefana Batorego: <http://www.batory.org.pl/upload/files/Programy%20operacyjne/Przeciw%20Korupcji/za- lozenia-do-ustawy-o-ochronie-sygnalistow.pdf>, uwagi Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, dostępne pod adresem <http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2016/08/HFPC-uwagi-sygnalisti-M5-26082016.pdf>, czy projekt ustawy o ochronie sygnalistów, przedstawiony wspólnie przez obie organizacje: <http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2017/11/2017-11-23-Obywatelski-projekt-ustawy-o-ochronie-sygnalistow.pdf>.

Elektronizacja postępowania rejestrowego

Nowe zasady składania sprawozdań finansowych do KRS

Adam Żądło

W 2018 r. przedsiębiorców wpisanych do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego (KRS) czekają istotne zmiany. Wynikają one z uchwalonej przez sejm ustawy z dnia 26 stycznia 2018 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw¹. Zmiany wiążą się z cyfryzacją postępowania rejestrowego. Jego dotychczasowa sformalizowana procedura oparta na urzędowych formularzach zostanie zastąpiona przez procedurę elektronicznego postępowania. Nowe przepisy będą wchodziły w życie stopniowo – niektóre z nich zaczną obowiązywać dopiero od 1 marca 2020 r., natomiast w pierwszej kolejności zmianie ulegną zasady składania sprawozdań finansowych do KRS.

Konieczność implementacji dyrektywy BRIS

Jedną z przyczyn zmian była konieczność dokonania implementacji dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2017/1132/UE z dnia 14 czerwca 2017 r.² w zakresie przepisów dotyczących systemu integracji rejestrów. Dyrektywa nie wprowadziła nowych regulacji, lecz

miała na celu uchylenie dotychczasowych aktów prawnych, które zostały skodyfikowane i ujednolicone jednym dokumentem. Chodzi m.in. o dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/17/UE zmieniającą dyrektywę Rady 89/666/EWG i dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/56/WE oraz 2009/101/WE w zakresie integracji rejestrów centralnych, rejestrów handlowych i rejestrów spółek.

Dyrektywa 2017/1132/UE w art. 22 przewiduje ustanowienie systemu integracji rejestrów (*Business Registers Interconnection System* – BRIS), na który składają się: rejestry handlowe (rejestry centralne lub rejestry spółek) państw członkowskich UE i EOG, platforma, portal e-sprawiedliwość jako europejski elektroniczny punkt dostępu oraz opcjonalne punkty dostępu, które będą ewentualnie tworzone w danym państwie członkowskim.

Jak zostało wskazane w uzasadnieniu do projektu ustawy nowelizującej, zastosowanie obecnych regulacji prawnych do dyrektywy 2017/1132/UE nastąpi poprzez:

- wprowadzenie obowiązku składania wszystkich wniosków do rejestru

przedsiębiorców KRS z wykorzystaniem systemu teleinformatycznego;

- stworzenie Centralnego Repozytorium Elektronicznych Wypisów Aktów Notarialnych;
- wprowadzenie obowiązku składania sprawozdań finansowych w postaci elektronicznej w odpowiednim formacie danych;
- integrację Krajowego Rejestru Sądowego z systemem integracji rejestrów (BRIS);
- udostępnienie w Internecie pełnych danych o podmiocie;
- automatyzację niektórych wpisów.

Przyczyną zmian była także konieczność uproszczenia i przyspieszenia postępowania rejestrowego, którego zasady określa ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym (u.k.r.s)³. Funkcjonująca forma postępowania wymusza bowiem po stronie przedsiębiorców wpisanych do rejestru konieczność wypełniania wielu papierowych formularzy urzędowych i załączników. Ich prawidłowe przygotowanie sprawia przedsiębiorcom w praktyce wiele trudności, a to skutkuje tym, że wnioski są często zwracane przez sąd⁴. Jest to zjawisko wysoce niepożądane, gdyż dla przedsiębiorców wiąże się z koniecznością

złożenia kolejny raz prawidłowo wypełnionego wniosku, zaś dla sądu oznacza konieczność ponownej formalnej oceny prawidłowości złożonych formularzy, co znacznie przedłuża procedurę.

Elektronizacja postępowania rejestrowego

W zakresie postępowania przed sądem rejestrowym kluczowa zmiana wiąże się ze zmienionym art. 19 ust. 2 u.k.r.s. Zgodnie ze znowelizowaną treścią przepisu wnioski dotyczące podmiotu podlegającego wpisowi do rejestru przedsiębiorców będą składane **wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego**. Zgodnie z art. 55 pkt 4 ustawy nowelizującej nowe brzmienie przepisu zacznie obowiązywać dopiero od 20 marca 2020 r. Z tego względu z praktycznego punktu widzenia istotniejsza na obecnym etapie zmiana wiąże się z dodanym do ustawy art. 19e ust. 1 u.k.r.s., zgodnie z którym złożenie dokumentów finansowych podmiotu wpisanego do rejestru następuje przez zgłoszenie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego udostępnionego do tego celu przez Ministra Sprawiedliwości. Przepis ten wszedł w życie już 15 marca 2018 r.

Dotychczasowe i nowe zasady składania sprawozdań finansowych do KRS

Podmioty wpisane do rejestru przedsiębiorców są zobowiązane w terminie 15 dni od dnia zatwierdzenia sprawozdania finansowego złożyć je do sądu. Obowiązek ten wynika z treści art. 69 ust. 1 ustawy o rachunkowości (u.r.)⁵. Wraz ze sprawozdaniem do sądu złożeniu podlegają określone załączniki. Wśród nich można wymienić m.in. uchwałę o zatwierdzeniu sprawozdania finansowego, sprawozdanie z działalności jednostki oraz, w razie konieczności, sprawozdanie biegłego rewidenta z badania sprawozdania. Dotychczas dokumenty finansowe, o których traktuje art. 69 ust. 1 u.r., jako stanowiące podstawę

wpisu wzmianki o złożeniu dokumentów finansowych do rejestru, były składane do sądu w wersji papierowej wraz z wnioskiem w formie urzędowego formularza.

W następstwie nowelizacji złożenie dokumentów, o których mowa w art. 69 u.r., następuje przez zgłoszenie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Jako że przepis ten wszedł w życie już z dniem 15 marca 2018 r., stanowi on pierwszy etap procesu elektronizacji postępowania rejestrowego. W efekcie podmioty wpisane do rejestru są obowiązane do złożenia sprawozdania finansowego do sądu nie przy wykorzystaniu urzędowych formularzy w wersji papierowej, lecz w drodze elektronicznej. Wniosek złożony w inny sposób będzie podlegał zwrotowi.

W przypadku gdy podmiot wpisany do rejestru przedsiębiorców, będący spółką jawną osób fizycznych lub spółką partnerską na podstawie art. 2 ust. 2 u.r., nie stosuje zasad rachunkowości, jest zobowiązany do złożenia we właściwym rejestrze sądowym w terminie 6 miesięcy od dnia kończącego rok obrotowy oświadczenia o braku obowiązku sporządzenia i złożenia rocznego sprawozdania finansowego. Nowa regulacja przewiduje, że także to oświadczenie powinno zostać zgłoszone za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

Dokumenty finansowe w formie elektronicznej

Nowelizacja wprowadziła nie tylko zmiany w zakresie zasad składania sprawozdań finansowych do KRS, lecz także w zakresie samych zasad ich sporządzania. Ustawa nowelizująca zmienia bowiem treść przepisów ustawy o rachunkowości regulujących zasady sporządzania sprawozdań finansowych. W efekcie zmian sprawozdanie finansowe będzie sporządzane w postaci elektronicznej oraz opatrywane kwalifikowanym podpisem elektronicznym lub podpisem potwierdzonym profilem zaufanym ePUAP. W odniesieniu do podmiotów wpisanych do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego został wprowadzony dodatkowy wymóg sporządzenia sprawozdania finansowego

w strukturze logicznej oraz formacie udostępnianych w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych. Obowiązek sporządzenia sprawozdania finansowego w odpowiedniej strukturze obejmie także jednostki sporządzające sprawozdania finansowe zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości, o ile przez Ministra Finansów zostanie udostępniona właściwa struktura logiczna i format dla takich sprawozdań. Analogiczne wymogi znajdą zastosowanie także do zasad przygotowania skonsolidowanych sprawozdań finansowych.

Obowiązek sporządzenia sprawozdania finansowego w strukturze logicznej oraz formacie udostępnianych w Biuletynie Informacji Publicznej oznacza, że sprawozdania finansowe podmiotów wpisanych do rejestru przedsiębiorców od dnia wejścia w życie znowelizowanych przepisów ustawy o rachunkowości będą sporządzane w formacie jednolitego pliku kontrolnego (JPK). Zmiany mają więc również na celu wprowadzenie zasad, które w efekcie pozwolą na łatwiejsze późniejsze wykorzystanie danych zamieszczonych w dokumentach finansowych.

Oprócz sprawozdań finansowych oraz skonsolidowanych sprawozdań finansowych, w wersji elektronicznej będą sporządzane także sprawozdania z działalności jednostki oraz sprawozdania z działalności grupy kapitałowej, a także sprawozdania z płatności oraz skonsolidowane sprawozdania z płatności. Zmiany dotyczące zasad sporządzania wymienionych wyżej dokumentów finansowych wejdą w życie z dniem 1 października 2018 r.⁶

Sposób składania dokumentów finansowych do KRS

Zgodnie z art. 19e ust. 1 u.k.r.s. dokumenty finansowe będą składane do rejestru poprzez zgłoszenie dokonywane za pośrednictwem systemu teleinformatycznego udostępnionego do tego celu przez Ministra Sprawiedliwości. System ten został uruchomiony 15 marca 2018 r.,

czyli z dniem wejścia w życie części nowych przepisów, zaś sposób i tryb komunikacji ze zgłaszającym oraz sposób i tryb weryfikacji dokumentów składanych za pośrednictwem systemu określa Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości⁷. Istotną wiadomością jest to, że dokonanie zgłoszenia za pośrednictwem systemu jest **nieodpłatne**.

Zgłoszenie dokumentów finansowych w tym trybie wymaga opatrzenia kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo podpisem potwierdzonym profilem zaufanym ePUAP. Ponadto zgodnie z nowymi przepisami zgłoszenia dokumentów finansowych dokonać może co najmniej jedna osoba fizyczna, której numer PESEL jest ujawniony w rejestrze oraz jest ona wpisana jako członek organu uprawnionego do reprezentowania, wspólnik uprawniony do reprezentowania spółki osobowej, syndyk bądź likwidator. Jeżeli wspólnikiem uprawnionym do reprezentowania spółki osobowej nie będzie osoba fizyczna, lecz inny podmiot, np. inna spółka handlowa, zgłoszenia będzie mogła dokonać co najmniej jedna osoba fizyczna uprawniona do reprezentowania tegoż podmiotu. W takim przypadku także zachodzi konieczność, aby numer PESEL tej osoby był ujawniony w rejestrze podmiotu, który reprezentuje.

Takie zasady składania dokumentów finansowych wskazują na dwa kluczowe wymogi, które muszą zostać spełnione, aby dokument finansowy mógł być złożony przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego. Pierwszym z nich jest obowiązek posiadania przez uprawnionego do złożenia dokumentów kwalifikowanego podpisu elektronicznego bądź podpisu potwierdzonego profilem zaufanym ePUAP. Drugim jest konieczność posiadania przez dokonującego zgłoszenia numeru PESEL, który, podobnie jak osoba dokonująca zgłoszenia, w momencie dokonywania zgłoszenia powinien być ujawniony w rejestrze. Oznacza to, że na potrzeby dokonania zgłoszenia co najmniej jedna osoba uprawniona do tej czynności powinna wyposażyć się w kwalifikowany podpis elektroniczny bądź podpis potwierdzony profilem zaufanym ePUAP. O ile powyższe nie wydaje się być problematyczne, o tyle większe trudności wiążą się z wymogiem dotyczącym ujawnionego w rejestrze numeru PESEL.

Na problem natkną się bowiem spółki, w których uprawnionym do dokonania zgłoszenia będzie cudzoziemiec nieposiadający nadanego numeru PESEL. W takiej sytuacji, aby dokonać zgłoszenia, konieczne będzie uprzednie uzyskanie numeru PESEL, a następnie dokonanie zgłoszenia zmiany danych w rejestrze celem ujawnienia go we właściwej rubryce.

W regulacji wcale nie została przewidziana sytuacja, w której reprezentantem spółki osobowej dokonującej zgłoszenia dokumentów finansowych jest inny podmiot będący spółką zagraniczną, czyli spółką wpisaną do innego rejestru niż rejestr przedsiębiorców. W takiej sytuacji osoby uprawnione do dokonania zgłoszenia dokumentów dla spółki osobowej nie są ujawnione w rejestrze przedsiębiorców, lecz w rejestrze właściwym dla spółki zagranicznej. Z tego względu nie będzie możliwe dokonanie przez nie zgłoszenia w tym trybie. W przypadku gdy system dokona negatywnej weryfikacji danych zgłaszającego, poinformuje o tym fakcie. Wówczas konieczne będzie złożenie wniosku o wpis wzmianki o złożeniu dokumentów finansowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego S24 i podpisanie go zgodnie ze sposobem reprezentacji podmiotu wpisanego do rejestru. Wniosek ten, inaczej niż zgłoszenie dokumentów finansowych do rejestru, będzie podlegał opłacie w wysokości 140 zł.

Warto również podkreślić, że do czynności bezpłatnego zgłoszenia dokumentów

za pośrednictwem systemu teleinformatycznego nie będzie można ustanowić pełnomocnika procesowego. W tym zakresie przyjęto bowiem rozwiązanie zakładające, iż dokonanie zgłoszenia nie stanowi czynności procesowej, lecz jest czynnością techniczną polegającą na dokonaniu zgłoszenia ewidencyjnego dokumentów finansowych, co skutkować będzie zamieszczeniem automatycznej wzmianki w Krajowym Rejestrze Sądowym. Z tego względu dokumenty nie będą podlegały formalnemu sprawdzeniu na etapie wpisu wzmianki.

Repozytorium dokumentów finansowych

W efekcie nowelizacji składane do sądu dokumenty finansowe w postaci elektronicznej nie będą już składane w aktach rejestrowych danego podmiotu. Będą one podlegać zamieszczeniu w postaci elektronicznej w prowadzonym dla każdego podmiotu repozytorium dokumentów finansowych. Zostanie ono utworzone dla każdego podmiotu dopiero z chwilą złożenia przez niego pierwszych dokumentów finansowych na zasadach wskazanych w znowelizowanych przepisach. Dokumenty zamieszczone w repozytorium dokumentów finansowych danego podmiotu będą jawne, przy czym wgląd do nich będzie można uzyskać bezpośrednio za pośrednictwem przeglądarki dokumentów finansowych udostępnionej na portalu Ministerstwa Sprawiedliwości.

Sprawozdanie finansowe składane tylko do KRS

Znowelizowane przepisy ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym zakładają, że po wpisie w rejestrze przedsiębiorców wzmianki o złożeniu dokumentów finansowych dokumenty są przekazywane za pośrednictwem systemu teleinformatycznego do Centralnego Rejestru Danych Podatkowych prowadzonego przez Szefa Krajowej Administracji Skarbowej. Oznacza to, że na przedsiębiorcach wpisanych do rejestru przedsiębiorców nie będzie już ciążył obowiązek składania dokumentów finansowych osobno do urzędu skarbowego oraz do sądu rejestrowego. Z przedsiębiorców zostanie zatem zdjęty kolejny obowiązek administracyjny. Przepływ dokumentów finansowych będzie następować bezpośrednio pomiędzy organami administracji publicznej. Zmiana ta nastąpi jednak dopiero z dniem 1 października 2018 r. Oznacza to, że dokumenty finansowe za okres sprawozdawczy obejmujący 2017 r. będą podlegać, tak jak dotychczas, złożeniu zarówno do sądu, jak i urzędu skarbowego, gdyż termin na ich złożenie do urzędu skarbowego upływa dużo wcześniej.

Okres przejściowy

W związku z szeregiem zmian zarówno w ustawie o rachunkowości, jak i ustawie o Krajowym Rejestrze Sądowym, a także w związku z faktem, że zmiany w ustawie o rachunkowości w zakresie zasad sporządzania sprawozdań finansowych wejdą w życie dopiero z dniem 1 października 2018 r., zaś zmiany w zakresie zasad zgłaszania dokumentów finansowych do rejestru już z dniem 15 marca 2018 r., ustawa nowelizująca wprowadziła okres przejściowy. Do dnia 30 września 2018 r. dopuszcza się dołączanie do zgłoszenia lub wniosku kopii (skanów) dokumentów finansowych podlegających złożeniu do rejestru przedsiębiorców. Kopie takie powinny zostać opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo podpisem potwierdzonym profilem zaufanym ePUAP przez osoby uprawnione do dokonania zgłoszenia dokumentów. Dopiero począwszy od dnia 1 października 2018 r., wszystkie dokumenty, w tym sprawozdania finansowe, będą musiały być przysyłane do sądu wyłącznie w formie elektronicznej, a także z uwzględnieniem treści znowelizowanych

przepisów ustawy o rachunkowości, czyli w strukturze logicznej oraz formie udostępnionych w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie Ministerstwa Finansów – w strukturze jednolitego pliku kontrolnego.

Adam Żądło

aplikant radcowski, autor bloga
www.spolkiosobowe.pl

- ¹ Ustawa z dnia 26 stycznia 2018 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2018 r., poz. 398, dalej: ustawa nowelizująca.
- ² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2017/1132/UE z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie niektórych aspektów prawa spółek, Dz.Ur. UE L 169 z 30.06.2017 r.
- ³ Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, Dz.U. z 1997 Nr 121, poz. 769 z późn. zm.
- ⁴ Zgodnie z art. 19 ust. 3 u.k.r.s. wniosek złożony nie za pośrednictwem urzędowego formularza udostępnionego w systemie teleinformatycznym, a także wniosek nieprawidłowo wypełniony podlega zwróceniu, bez wzywania do uzupełnienia braków.
- ⁵ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, Dz.U. z 1994 r. Nr 121, poz. 591.
- ⁶ Art. 55 ust. 2 ustawy nowelizującej.
- ⁷ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 marca 2018 r. w sprawie sposobu składania zgłoszeń, sposobu i trybu komunikacji ze zgłaszającym oraz sposobu i trybu weryfikacji dołączonych do zgłoszenia dokumentów, Dz.U. z 2018 r. poz. 596.

Usługi płatnicze

Co zmieniają dyrektywa PSD2 i nowelizacja ustawy

Tomasz Klecor

Przyjęcie drugiej dyrektywy o usługach płatniczych, czyli tzw. dyrektywy PSD2, jest uznawane za olbrzymią szansę dla sektora usług płatniczych. Przepisy tego aktu prawnego nie tylko bowiem zwiększają poziom bezpieczeństwa wspomnianych usług, ale przede wszystkim wprowadzają nowe usługi płatnicze oparte na dostępie do rachunku płatniczego prowadzonego przez innego dostawcę. Jest to szczególnie istotne dla tzw. sektora FinTech wykorzystującego innowacyjne technologie do świadczenia usług finansowych. Co jednak PSD2 oznacza w praktyce i co takiego zmieni polska nowelizacja ustawy o usługach

płatniczych, która powinna wejść w życie jeszcze przed końcem pierwszego półrocza tego roku?

Usługi typu XS2A

Regulacje dotyczące usług opartych na dostępie do rachunku (znane również pod anglojęzycznym skrótem XS2A – czyli *Access 2 Account*) to chyba najświeższa i najbardziej wycieknięta część PSD2, a co za tym idzie, również nowelizacji ustawy o usługach płatniczych. Dyrektywa wprowadza

dwie nowe usługi płatnicze, które do tej pory co prawda funkcjonowały na rynku, jednak przed wejściem w życie PSD2 nie były regulowane. Pierwsza z nich to tzw. **usługa dostępu do informacji o rachunku** (AIS – *Account Information Services*), druga to **usługa inicjowania transakcji płatniczej** (PIS – *Payment Initiation Services*). Dostawca, który je świadczy, nie wchodzi w posiadanie środków płatniczych dla użytkownika i jest tzw. stroną trzecią, *third-party provider* (TPP). Następnym uznaniem tych usług za usługi płatnicze jest m.in. konieczność wdrożenia przez dostawców rachunków płatniczych (głównie będą

to banki) odpowiednich protokołów komunikacyjnych, tzw. API, pozwalających stronie trzeciej, czyli TPP, na świadczenie usług typu XS2A.

Usługi AIS i PIS

Do tej pory usługi płatnicze wiązały się z transferem lub przynajmniej przechowywaniem środków płatniczych przez dostawcę tych usług. Dyrektywa PSD2 wprowadza jednak nowy typ usługi płatniczej, w ramach której dostawca nie tylko nie wchodzi w posiadanie środków, ale też nie zleca ich żadnego transferu. Jest to usługa polegająca wyłącznie na **uzyskaniu dostępu do informacji o rachunku płatniczym**, w tym przechowywanych tam środkach oraz historii wykonanych transakcji płatniczych. Usługi te – znane szerzej na rynku jako AIS – mogą znaleźć praktyczne zastosowanie m.in. w obszarach związanych z oceną zdolności kredytowej czy zarządzania wieloma rachunkami prowadzonymi przez różne podmioty.

Wraz z wdrożeniem w polskim systemie prawnym usług dostępu do informacji o rachunku pojawi się nowy rodzaj dostawcy usług płatniczych – będzie to dostawca świadczący wyłącznie usługi dostępu do rachunku.

Również w przypadku usług polegających na inicjowaniu transakcji płatniczych dostawca nie wchodzi w posiadanie środków, jednakże w tym przypadku zleca ich transfer. Oznacza to, że podmiot trzeci poprzez dostęp do rachunku prowadzonego przez innego dostawcę będzie miał możliwość zlecenia w imieniu posiadacza tego rachunku dowolnej transakcji płatniczej, którą mógłby zlecić bezpośrednio ten posiadacz. Usługa ta może zatem stać się alternatywą dla płatności kartą czy popularnych w Polsce *pay-by-link* (PBL), w ramach których użytkownik sam loguje się do swojego banku i zleca transakcję, wykorzystując już uzupełnioną „formatkę” przelewu. Warto odnotować fakt, że takie usługi – choć technologicznie świadczone nie przy użyciu interfejsu komunikacyjnego wymaganego przez PSD2, a tzw. *screen scraping* – działają w Unii Europejskiej już od dłuższego czasu. Z usług tego typu korzysta m.in. Lufthansa czy PayPal do zasilenia sald.

Dostęp do rachunku – API zamiast screen scrapingu

W przypadku usług typu XS2A – niezależnie od tego, czy dostawca uzyskuje wyłącznie dostęp do informacji o rachunku, czy też ma możliwość inicjowania transakcji płatniczej – dostęp do rachunku będzie musiał odbywać się za pomocą stworzonego przez podmiot prowadzący rachunek interfejsu, czyli tzw. API (*Application Protocol Interface*). W połowie marca 2018 r. Komisja Europejska opublikowała tzw. *regulatory technical standards* (RTS), czyli standardy techniczne dotyczące m.in. silnego uwierzytelniania (o czym w dalszej części artykułu) oraz wymogów co do komunikacji w ramach usług opartych na dostępie do rachunku, czyli usług PIS i AIS. RTS są niejako przepisami wykonawczymi do dyrektywy PSD2 i ich opublikowanie było długo wyczekiwane przez dostawców usług płatniczych.

Standardy te zaczną obowiązywać we wrześniu 2019 r., a do tego czasu banki oraz inne podmioty prowadzące rachunki płatnicze muszą opracować stosowne interfejsy API umożliwiające stronom trzecim dostęp do rachunków w celu świadczenia usług XS2A. Warto tutaj odnotować fakt, że w Polsce trwają prace nad jednym rekomendowanym standardem komunikacji znanym jako PolishAPI. Niemniej – choć jest to rozwiązanie opracowywane m.in. przez Związek Banków Polskich – dostawcy prowadzący rachunki nie będą zobowiązani do korzystania z PolishAPI, a będą mogli opracować własne protokoły, o ile będą one zgodne z RTS.

Zgodnie z RTS dostawca świadczący usługę opartą na dostępie do rachunku będzie musiał pozwolić zidentyfikować się podmiotowi prowadzącemu rachunek. Dodatkowo protokół komunikacyjny będzie musiał umożliwić „zaprezentowanie” i wykonanie przez TPP tylko tego, na co zgodził się użytkownik, dla którego jest prowadzony rachunek. Oznacza to, że jeśli w ramach usługi AIS dostawca będzie łączył się np. z bankiem, to może uzyskać dostęp tylko do informacji o tych rachunkach, na które zgodę wyraził ich posiadacz, a nie o wszystkich rachunkach prowadzonych dla danego użytkownika.

W większości przypadków podmiot prowadzący rachunek będzie musiał zapewnić dostępność i funkcjonalność API identyczną z tą, którą ma oferowany przez niego dostęp do rachunku przez standardowy interfejs użytkownika tego rachunku (np. przez przeglądarkową wersję e-bankowości). Komunikacja z wykorzystaniem bezpiecznego i zgodnego z RTS protokołu zastąpi rozwiązania funkcjonujące do tej pory, które są oparte na tzw. *screen scraping*, czyli emulowanie działań użytkownika przez podmiot uzyskujący w imieniu użytkownika dostęp do rachunku. W praktyce najczęściej było to logowanie się do rachunku w imieniu użytkownika przez klasyczny interfejs przeglądarkowy – z wykorzystaniem loginu, hasła i często również np. kodu SMS dostarczonych temu użytkownikowi. Jest to znaczący krok do przodu w zakresie bezpieczeństwa użytkowników usług płatniczych.

Silne uwierzytelnianie użytkownika

Jedną z największych zmian w zakresie bezpieczeństwa usług płatniczych, którą przewiduje dyrektywa PSD2, a w ślad za nią do polskiego systemu prawnego wprowadzi ją nowelizacja ustawy o usługach płatniczych, jest tzw. silne uwierzytelnianie użytkownika – osobom śledzącym prace nad PSD2 może być ono również znane jako SCA (*strong customer authentication*).

Silne uwierzytelnianie ma polegać na zapewnieniu poufności danych użytkownika, w tym także autoryzowaniu transakcji płatniczej, na podstawie co najmniej dwóch z trzech elementów wymienionych w przepisach. Są to:

- wiedza o czymś, co wie wyłącznie użytkownik (coś, co wie);
- posiadanie czegoś, co posiada wyłącznie użytkownik (coś, co ma);
- cechy charakterystyczne użytkownika (coś, czym jest).

Pierwszy z elementów silnego uwierzytelniania – coś, co użytkownik wie – to przede wszystkim wszelkiego rodzaju hasła, kody pin czy loginy. Są to wszelkie elementy oparte na wiedzy, które nie wymagają od użytkownika niczego innego niż tylko dobrej pamięci. Te

elementy są stosunkowo łatwo narażone na utratę poufności, np. w wyniku złamania lub odgadnięcia hasła.

Drugi element – coś, co użytkownik ma – odnosi się w szczególności do urządzeń lub innych przedmiotów mających cechy fizyczne, które mogą być przez użytkownika wykorzystane niezależnie od jego wiedzy. Są to kody SMS czy komunikaty typu *push*, które wymagają od użytkownika posiadania określonego urządzenia. Może to być np. telefon komórkowy o określonym numerze. Elementem, który użytkownik ma, jest również karta płatnicza pod warunkiem, że jest fizycznie obecna przy zleceniu transakcji płatniczej. Nie będzie natomiast elementem „coś, co ma” informacja zapisana na tej karcie (np. kod CVV). Tę informację można co najwyżej klasyfikować w kategorii „coś, co wie”, choć i to może być dyskusyjne.

Ostatni element, który może być wykorzystany w ramach silnego uwierzytelniania użytkownika, to cecha użytkownika. Chodzi przede wszystkim o dane biometryczne, takie jak odcisk linii papilarnych, obraz tęczówki czy – coraz popularniejsze w powszechnym użyciu – skanowanie twarzy.

Jak już wspomniano, dostawca powinien zapewnić użytkownikowi autoryzowanie transakcji płatniczej za pomocą co najmniej dwóch z tych elementów. Oznacza to, że nie wystarczy samo wykorzystanie np. loginu i hasła wzbogaconych o trzeci element wiedzy, jakim jest PIN. Muszą zostać wykorzystane elementy z dwóch różnych grup, czyli np. fizycznie obecna karta (a nie tylko dane karty, takie jak jej numer czy kod CVV) oraz kod PIN.

Kiedy nie trzeba stosować silnego uwierzytelniania użytkownika?

Choć stosowanie silnego uwierzytelniania jest zasadą dla autoryzacji transakcji płatniczych, to w ramach wspomnianych już *regulatory technical standards* przewidziano szereg wyjątków, które pozwalają odstąpić od SCA. Wyjątki te bez wątpienia ułatwią życie użytkownikom oraz dostawcom, gdyż wdrożenie

silnego uwierzytelnienia przy każdej transakcji płatniczej negatywnie odbiłoby się na wygodzie związanej z szybkim realizowaniem transakcji (np. w przypadku płatności niskokwotowych).

Do najistotniejszych wyłączeń stosowania silnego uwierzytelniania użytkownika trzeba zaliczyć m.in.:

- a) płatności zbliżeniowe – przy czym kwota transakcji nie może przekraczać 50 euro, zaś samo SCA musi być zastosowane zawsze wtedy, gdy łączna kwota transakcji wykonanych od ostatniego stosowania silnego uwierzytelniania przekracza 150 euro, a także co piątą transakcję;
- b) zdalne transakcje niskokwotowe – podobnie jak w przypadku transakcji zbliżeniowych w ramach RTS przewidziano jednak limity tych transakcji. Transakcją niskokwotową jest wyłącznie transakcja, która nie przekracza 30 euro, zaś ponowne stosowanie SCA jest wymagane za każdym razem, gdy łączna kwota tych transakcji przekracza 100 euro lub co piątą transakcję;
- c) transakcje na rzecz zaufanych odbiorców – o ile ich dodanie do grupy zaufanych odbiorców wiązało się z silnym uwierzytelnianiem;
- d) transakcje cykliczne (tzw. rekurencja) – przy czym w tym przypadku do zainicjowania samej transakcji cyklicznej należy skorzystać z silnego uwierzytelniania.

Dodatkowo w przypadku gdy dostawca zamierza odstąpić od stosowania silnego uwierzytelniania, musi on uprzednio stwierdzić, czy transakcja jest transakcją niskiego ryzyka. Zgodnie ze standardami technicznymi za taką nie będzie można uznać transakcji, jeśli np. wydatek lub zachowanie użytkownika odbiegają od jego zachowań standardowych czy też transakcja jest wykonywana w sposób odpowiadający znanemu scenariuszowi oszustw. Dostawca powinien analizować również lokalizację użytkownika i jeśli nie jest ona jego standardową lokalizacją, zastosować SCA.

Małe Instytucje Płatnicze

Zupełną nowością w polskim systemie prawnym będzie Mała Instytucja Płatnicza (MIP). Jest ona nie tylko alternatywą

dla Krajowych Instytucji Płatniczych (KIP), ale przede wszystkim dla biur usług płatniczych (BUP). Przy niewielkich nakładach organizacyjnych względem BUP MIP pozwala bowiem na świadczenie większości usług płatniczych, które do tej pory mogły być świadczone wyłącznie przez BUP-y.

Uproszczenie procedury, która ma charakter zgłoszeniowy, a nie licencyjny, powinno pozwolić na znaczne skrócenie czasu, jaki upływa od złożenia w Komisji Nadzoru Finansowego stosownego wniosku do momentu, kiedy dostawca może rozpocząć działalność. Dla porównania – BUP-y, które także są wpisywane na listę dostawców w ramach procedury zgłoszeniowej, trafiały tam w kilkanaście dni od wysłania wniosku. Tymczasem w przypadku KIP-ów, których wpis na listę był poprzedzony postępowaniem licencyjnym, czas ten wynosił kilkanaście miesięcy. Dzięki temu MIP w miarę sprawnie będzie mógł rozpocząć działalność w obszarach dotychczas zarezerwowanych dla KIP-ów. Chodzi przede wszystkim o polecenia przelewu, *acquiring* (rozliczanie transakcji wykonywanych przy użyciu instrumentów płatniczych, np. kart) czy choćby prowadzenie rachunków płatniczych.

Oczywiście nie oznacza to, że MIP-y będą mogły zacząć działać bez spełnienia jakichkolwiek wymogów prawnych. Projekt ustawy zakłada, że MIP będzie musiał posiadać choćby plan działalności, program finansowy oraz rozwiązania w zakresie zarządzania ryzykiem i procedury przeciwdziałania praniu pieniędzy.

Limity dla MIP-ów

Projekt nowelizacji ustawy o usługach płatniczych przewiduje kilka ograniczeń w zakresie działalności Małej Instytucji Płatniczej względem Krajowej Instytucji Płatniczej. Są to zarówno ograniczenia w zakresie katalogu usług, które będą mogły być świadczone przez MIP, jak i w zakresie wolumenów kwot transakcji przez nie realizowanych, a także – co bardzo istotne, a często pomijane – w zakresie terytorialnym działania MIP-ów.

Przed wszystkim MIP będzie mógł realizować transakcje na łączną średnią

kwotę nieprzekraczającą 1 500 000 euro miesięcznie. Ponad 6 000 000 złotych kwoty zrealizowanych w danym miesiącu transakcji nie jest co prawda kwotą zawrotną, niemniej jest to aż trzy razy więcej niż limit przewidziany dla biur usług płatniczych. A co jeśli MIP przekroczy limit łącznej kwoty zrealizowanych transakcji? W takim wypadku zostanie zastosowany znany już z sektora biur usług płatniczych mechanizm – taka Mała Instytucja Płatnicza będzie miała do wyboru dwie możliwości:

- a) dostosowanie działalności do limitu i zmniejszenie wolumenu kwotowo realizowanych transakcji;
- b) złożenie wniosku o udzielenie zezwolenia na prowadzenie działalności w charakterze Krajowej Instytucji Płatniczej.

Co istotne, złożenie wniosku sprawia, że MIP może w zasadzie w dalszym ciągu przekraczać limit 1 500 000 euro miesięcznie do czasu rozpatrzenia tego wniosku. Tym samym instytucja, która postanowi wystąpić o szerszą licencję, może liczyć na pewien bonus w postaci możliwości dalszego rozwoju działalności. Co ważne, na złożenie wniosku MIP będzie miał 30 dni od końca okresu, w którym nastąpiło przekroczenie kwoty średniorocznej. W praktyce oczywiście okres trzydziestu dni może nie wystarczyć na przygotowanie właściwego wniosku, a tym bardziej wdrożenie bardziej rygorystycznych mechanizmów zarządzania ryzykiem czy kontroli wewnętrznej, których wymaga się od Krajowej Instytucji Płatniczej. Tym samym MIP-y powinny nie tylko na bieżąco monitorować wolumeny transakcji, ale też pójść dalej i weryfikować oraz szacować, czy przypadkiem w najbliższym czasie nie pojawi się ryzyko przekroczenia limitu ustawowego. Trzeba podkreślić, że cały czas mówimy o kwocie średniej wyliczanej na przestrzeni ostatnich 12 miesięcy. Oznacza to, że Mała Instytucja Płatnicza będzie miała możliwość przewidzenia przekroczenia limitu z wyprzedzeniem czasowym i przygotowania się do podjęcia stosownych działań.

Drugim ograniczeniem kwotowym jest limit środków przechowywanych na rachunkach płatniczych prowadzonych dla użytkownika. W stosunku do jednego użytkownika Mała Instytucja Płatnicza nie będzie mogła przechowywać kwoty większej niż 2000

euro. Niestety, jest to kwota rażąco niska i w wielu przypadkach sprawiająca, że z biznesowego punktu widzenia prowadzenie rachunków płatniczych przez MIP-y będzie czysto iluzoryczne. O ile w przypadku usług świadczonych na rzecz konsumentów (czyli b2c) równowartość 2000 euro pozwala na opracowanie usług mających rynkowe zastosowanie, o tyle w przypadku usług adresowanych do przedsiębiorców (czyli b2b) kwota stanowiąca niecałe 10 000 złotych nie pozwala na rozwinięcie skrzydeł i zaoferowanie przedsiębiorcy usług mogących być pewną alternatywą dla usług bankowych. Tak niski limit pozbawia racji bytu prowadzenie rachunków płatniczych np. dla małych przedsiębiorców w ramach oferowania im usług acquiringu czy bramek płatniczych. O ile np. Krajowe Instytucje Płatnicze oferują w tej chwili przedsiębiorcom z sektora e-commerce takie rachunki – np. w celu ułatwienia im zarządzania płatnościami przyjmowanymi w sklepie internetowym – o tyle MIP-y, chociaż teoretycznie będą mogły te rachunki zaoferować, to w praktyce będą to rachunki martwe. Limit 2000 euro może bowiem zostać wyczerpany nawet jedną wpłatą przyjętą dla przedsiębiorcy sprzedającego np. elektronikę czy materiały budowlane. Tym samym wiele podmiotów z tzw. sektora FinTech, choć może być zainteresowanych samą ideą małej instytucji płatniczej, to i tak pozostaje zdanych na długie i kosztowne postępowanie w zakresie licencji Krajowej Instytucji Płatniczej. O ile limit wolumenu łącznej transakcji (tj. 1 500 000 euro średniomiesięcznie) jest limitem, który możemy określić „sanownym” czy wręcz „przekraczalnym” i nawet w przypadku jego przekroczenia Mała Instytucja Płatnicza będzie mogła – po zawnioskowaniu o licencję KIP – dalej rozwijać działalność w sposób zgodny z przepisami ustawy, o tyle przekroczenie limitu środków przechowywanych na rachunkach płatniczych nie może w żaden sposób być naprawione. Co więcej, w niektórych przypadkach może wręcz stanowić podstawę do odpowiedzialności karnej za czyn z art. 150 ust. 1 ustawy o usługach płatniczych – tj. prowadzenie działalności bez uprawnienia, a także podstawę do wpisu na listę ostrzeżeń publicznych prowadzoną przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Oczywiście, w przypadku limitu 2000 euro jest mowa o środkach na rachunku płatniczym, a nie o tzw. środkach w locie, czyli tych, które zostaną danemu użytkownikowi przekazane w terminach ustawowych, tj. najczęściej w tzw. D+1, czyli do końca następnego dnia roboczego. Może się więc zdarzyć sytuacja, w której MIP, choć przechowuje na rachunkach danego użytkownika wyłącznie równowartość kwoty limitu ustawowego, to faktycznie jest zobowiązany do wypłaty temu użytkownikowi kwoty znacznie większej. Niemniej, jeśli kwota ta zostanie przekazana w terminie ustawowym z pominięciem rachunku płatniczego prowadzonego dla tego użytkownika, nie będzie to stanowić naruszenia ustawy.

PSD2 to więcej możliwości, ale też obowiązki

Jak widać, zarówno dyrektywa PSD2, jak i jej krajowa implementacja w drodze nowelizacji ustawy o usługach płatniczych to wiele nowych możliwości dla dostawców usług płatniczych, które nie tylko ułatwią wdrażanie nowych modeli biznesowych (usługi XS2A), ale również pozwolą zacząć działalność mniejszym podmiotom. Założenie Małej Instytucji Płatniczej – co przy dobrych wiatrach może zająć mniej niż miesiąc, włączając w to rejestrację spółki – wydaje się być bardzo kuszącą alternatywą dla czasochłonnego postępowania w zakresie zezwolenia dla Krajowej Instytucji Płatniczej. Niemniej PSD2 to również szereg obowiązków związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa transakcji płatniczych, w tym stosowaniem silnego uwierzytelniania. Finalnie jednak rachunek zysków i strat powinien wypaść z korzyścią zarówno dla dostawców usług płatniczych, jak i dla użytkowników. Ci pierwsi otrzymują nowe możliwości i zwiększenie konkurencyjności rynku, ci drudzy – wygodniejsze i jednocześnie bezpieczne usługi płatnicze.

Tomasz Klecor

partner w Kancelarii Legal Geek,
specjalista w obszarze FinTech
i instytucji finansowych

Aktualności

Spotkania b2b podczas konferencji ICT Spring Europe 2018, 15-16 maja 2018 r., Luksemburg

Ośrodek Enterprise Europe Network przy Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego SA wraz z Chambre de Commerce Luxembourg zaprasza do wzięcia udziału w giełdzie kooperacyjnej, która odbędzie się podczas ICT Spring 2018 – jednej z największych międzynarodowych konferencji sektora technologii informacyjno-telekomunikacyjnych.

Cel wydarzenia

ICT Spring 2018 to doroczne wydarzenie, które ma na celu przedstawienie przeglądu najnowszych trendów i innowacji w obszarze ICT, a także ich wpływu na społeczeństwo i świat pracy. Uczestnictwo w targach daje możliwość znalezienia partnera biznesowego, a także oferuje szereg interesujących seminariów i prezentacji.

Najważniejsze obszary

Tegoroczną edycję ICT Spring 2018 zdominują trzy główne obszary:

- fintech;
- cyfryzacja;
- kosmos.

Kontakt

Miłosz Warachewicz,
tel.: (+56) 699 54 80
e-mail: milosz.warachewicz@tarr.org.pl

Giełda kooperacyjna na targach teleinformatycznych CeBIT 2018, 12-15 czerwca 2018 r., Hanower (Niemcy)

Ośrodek Enterprise Europe Network przy Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości zaprasza firmy, instytuty badawcze oraz inne podmioty działające

w branży IT/ICT (big data, cloud computing, internet, aplikacje mobilne, business security, communication & network) do wzięcia udziału w giełdzie kooperacyjnej Future Match organizowanej podczas targów CeBIT 2018.

Do udziału w giełdzie kooperacyjnej zapraszamy również potencjalnych nabywców usług ICT, czyli przedstawicieli branży: motoryzacyjnej, transportowej i logistycznej, biotechnologicznej, farmaceutycznej, elektrycznej, ochrony środowiska, spożywczej, maszynowej, chemicznej i kosmicznej.

Jak to działa?

- Uczestnicy rejestrują się na stronie internetowej wydarzenia, określają profil swojej działalności oraz rodzaj współpracy, którą chcieliby nawiązać.
- Dane zarejestrowanych firm są na bieżąco umieszczane na stronie giełdy.
- Z katalogu zarejestrowanych podmiotów uczestnicy dokonują wyboru partnerów, z którymi chcieliby spotkać się podczas giełdy.
- W dniach 12-15 czerwca 2018 r. na stoisku D18 w hali 16, przy ponumerowanych stolikach, odbędą się serie uprzednio zaaranżowanych 30-minutowych spotkań.

Koszty

Koszt udziału w giełdzie kooperacyjnej Future Match wynosi 110 EUR (+ VAT) i obejmuje:

- rejestrację firmy i wpisanie jej do katalogu uczestników giełdy,
- bilet wstępu na targi dla jednego przedstawiciela zarejestrowanej firmy.

Transport i zakwaterowanie w trakcie trwania giełdy uczestnicy pokrywają we własnym zakresie.

Opłata rejestracyjna dla firm, które będą wystawcami w trakcie targów CeBIT 2018, wynosi 65 EUR (+ VAT).

Jeśli reprezentują Państwo takie branże jak motoryzacja, transport i logistyka, biotechnologia, farmaceutyka, ochrona środowiska, spożywcza, chemiczna,

telekomunikacyjna, kosmiczna itp., a także są Państwo zainteresowani zakupem usług IT od uczestników giełdy kooperacyjnej, rejestracja na wydarzenie jest BEZPŁATNA.

Uwaga! W przypadku rejestracji na giełdę kooperacyjną i niewzięcia w niej udziału lub wzięcia udziału, ale nieumówienia żadnych spotkań nie można ubiegać się o zwrot opłaty rejestracyjnej.

Ważne terminy

Rejestracja uczestników i profilu trwa do 3 czerwca 2018 r.

Wybór partnerów do spotkań będzie trwał od 1 maja do 4 czerwca 2018 r.

Giełda kooperacyjna odbędzie się w dniach 12-15 czerwca 2018 r.

Oficjalnym językiem spotkań będzie angielski.

Dodatkowe pytania dotyczące udziału w giełdzie kooperacyjnej proszę kierować na adres:

slawomir_biedermann@parp.gov.pl.

Spotkania kooperacyjne podczas BE-Mat 2018, 20-22 czerwca 2018 r., Anacapri (Włochy)

Ośrodek Enterprise Europe Network przy Dolnośląskiej Agencji Rozwoju Regionalnego SA zaprasza przedsiębiorców i naukowców do wzięcia udziału w spotkaniach kooperacyjnych podczas BE-Mat 2018, które jest organizowane przez Consiglio Nazionale delle Ricerche, przy wsparciu Raw EIT Knowledge and Innovation Community (KIC).

Dla kogo?

BE-Mat 2018 to spotkania kooperacyjne dla przeznaczone dla firm i ośrodków naukowych związanych z następującymi obszarami:

- surowce krytyczne i zasoby podstawowe;
- recykling odpadów przemysłowych i produktów wycofanych z eksploatacji;
- zastępowanie surowców krytycznych;
- zaawansowane materiały i biomateriały.

Udział w giełdzie kooperacyjnej na targach umożliwi przedsiębiorcom nie tylko nawiązanie bezpośrednich kontaktów biznesowych, ale również zapoznanie się z najnowocześniejszymi trendami w branży.

Jak to działa?

- Uczestnicy określają profil swojej działalności oraz rodzaj współpracy, którą chcieliby nawiązać.
- Dane zarejestrowanych firm umieszczane są w katalogu online na stronie internetowej giełdy kooperacyjnej.
- Od 1 maja do 14 czerwca 2018 r. z aktualizowanego na bieżąco katalogu online zarejestrowani uczestnicy dokonują wyboru firm, z którymi chcieliby spotkać się podczas giełdy.
- 9 maja 2018 r. uczestnicy otrzymują wstępne agendy spotkań.
- W dniach 21–22 czerwca 2018 r., przy ponumerowanych stolikach, odbywają się uprzednio zaaranżowane indywidualne spotkania.

Taka formuła giełdy to efektywny, tani i wygodny sposób na spotkanie wielu potencjalnych partnerów biznesowych w jednym miejscu i czasie.

Koszty

Udział w giełdzie jest bezpłatny. Istnieje również możliwość otrzymania bezpłatnej wejściówki na targi. Uczestnicy pokrywają koszty transportu i zakwaterowania we własnym zakresie.

Oficjalnym językiem spotkań będzie angielski.

Termin rejestracji mija 10 czerwca 2018 r.

Im szybciej dokonają Państwo rejestracji, tym większa liczba zagranicznych partnerów będzie miała możliwość zapoznania się z Państwa ofertą!

Kontakt

Tomasz Charkot
tel.: 74 64 80 438
e-mail: tomasz.charkot@darr.pl

Międzynarodowa giełda kooperacyjna The Healthy Future Partnering Event, 26 czerwca 2018 r., Liverpool (Wielka Brytania)

Ośrodek Enterprise Europe Network przy Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości zaprasza do wzięcia udziału w międzynarodowej giełdzie kooperacyjnej The Healthy Future Partnering Event, która odbędzie się przy okazji International Festival for Business (IFB 2018).

International Festival for Business to inicjatywa odbywająca się w dniach 12–28 czerwca 2018 r., która składa się z wielu wysokiej rangi wydarzeń gromadzących przedstawicieli biznesu i instytucji z całego świata. Uczestnicy odbywającej się równolegle giełdy kooperacyjnej mają szansę nawiązać długotrwałe relacje biznesowe oraz kontakty, które przełożą się na zysk i rozwój ich przedsiębiorstw lub regionów oraz zapoznać się z najnowszymi trendami i technologiami w branży.

Dla kogo są przeznaczone spotkania?

Giełda kooperacyjna jest przeznaczona dla przedstawicieli firm i innych podmiotów (np. instytuty badawcze) działających w następujących sektorach:

- biotechnologia i farmacja,
- diagnostyka,
- medycyna precyzyjna,
- cyfrowe zdrowie,
- technologie medyczne.

Jak to działa?

- Uczestnicy określają w formularzu rejestracyjnym dostępnym online profil swojej działalności oraz rodzaj współpracy, którą chcieliby nawiązać.
- Dane zarejestrowanych firm umieszczane są w katalogu on-line na stronie internetowej giełdy kooperacyjnej.
- Z katalogu online zarejestrowani uczestnicy dokonują wyboru firm, z którymi chcieliby spotkać się podczas giełdy.
- 26 czerwca 2018 r., przy ponumerowanych stolikach, odbędą się serie uprzednio zaaranżowanych indywidualnych spotkań.

Koszty

Udział w giełdzie kooperacyjnej jest bezpłatny. Uczestnicy pokrywają koszty transportu i zakwaterowania we własnym zakresie.

UWAGA! Istnieje możliwość refundacji części kosztów związanych z przelotem i zakwaterowaniem do wysokości £400, po uprzedniej weryfikacji Państwa formularza zgłoszeniowego w zakresie prowadzonej przez Państwa działalności, potencjału oferowanych produktów/usług. Refundacja jest przyznawana w kolejności otrzymywanych zgłoszeń do wyczerpania środków.

Uczestnikom wydarzenia przysługuje:

- wpis do katalogu uczestników giełdy kooperacyjnej,
- indywidualny harmonogram spotkań,
- wsparcie logistyczne, pomoc przy rejestracji oraz podczas trwania giełdy.

Oficjalnym językiem spotkań będzie angielski. Liczba miejsc jest ograniczona.

Ważne terminy:

- 5 czerwca – termin rejestracji
- 2 maja – 19 czerwca – wybór spotkań
- 26 czerwca – giełda kooperacyjna The Healthy Future Partnering Event

Kontakt

Agnieszka Promianowska
e-mail: agnieszka_promianowska@parp.gov.pl

Seminarium Central European Startups Day, 27 września 2018 r., Londyn (Wielka Brytania)

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości zaprasza firmy do wzięcia udziału w seminarium Central European Startups Day, które zostanie zorganizowane przez Ambasadę Rzeczypospolitej Polskiej w Londynie, we współpracy z przedstawicielami sekcji handlowych ambasad krajów Grupy Wyszehradzkiej.

Cel wydarzenia

Wydarzenie ma za zadanie promocję przedsiębiorstw z następujących sektorów:

- *fintech*,
- sztuczna inteligencja (AI, *Augmented reality*),
- internet rzeczy (IoT) i e-mobilność,
- usługi chmury obliczeniowej (*cloud*),
- *life sciences*,
- energia.

W programie wydarzenia jest przewidziana prezentacja firm z Węgier, Czech, Słowacji oraz Polski. Głównym punktem będą indywidualne prezentacje (*pitching*) wyselekcjonowanych firm z każdego kraju przed gronem potencjalnych inwestorów i przedstawicieli sektora finansów, akceleratorów, którzy są zainteresowani zainwestowaniem w wybrane firmy.

Kryteria naboru

Seminarium jest przeznaczone dla start-upów, które:

- oferują unikalne produkty lub usługi z dużym potencjałem sukcesu na rynku międzynarodowym;
- są zainteresowane przekazaniem części udziałów przedsiębiorstwa potencjalnemu inwestorowi;
- już wprowadziły (choćby nieodpłatnie) swój produkt lub usługę na rynek;
- mają jasno sformułowane, wykonalne komercyjnie i finansowo pomysły rozwoju produktu lub usług, a także dysponują wiedzą na temat potrzeb finansowych niezbędnych do realizacji planów;

- mają własną stronę internetową i inne materiały (np. analizy) w języku angielskim oraz są w stanie zrobić prezentację w języku angielskim (ok. 5 min) podczas wydarzenia.

Koszty

Udział w wydarzeniu jest nieodpłatny. Każdy uczestnik pokrywa we własnym zakresie jedynie koszty związane z logistyką (transport, zakwaterowanie, wyżywienie na miejscu itd.).

Liczba miejsc jest ograniczona!

Kontakt

Agnieszka Promianowska
e-mail: agnieszka_promianowska@parp.gov.pl

Oferty współpracy

Armenia

Armeńska firma z dziesięcioletnim doświadczeniem w branży spożywczej oferuje napoje owocowe z dzikich jagód słodzonych miodem. Przedsiębiorstwo poszukuje długoterminowej współpracy w ramach umowy agencyjnej lub umowy o świadczenie usług dystrybucyjnych. Firma może sprzedawać napoje owocowe pod własną marką, a także pod marką innej firmy. Numer referencyjny BOAM20180220001

Austria

Austriacki startup opracował nowatorski produkt premium – trzy rodzaje poduszek służących jako zabawki dla niemowląt oraz dzieci w wieku przedszkolnym. Poduszki różnią się od siebie kolorem, rozmiarem oraz kształtem. Produkty są wypełnione drewnianym granulatem z sosny kamiennej. W związku z rosnącą liczbą zamówień i koniecznością automatyzacji procesu wyrobu poduszek firma poszukuje podwykonawcy z branży szwalniczej lub introligatorskiej. Numer referencyjny BRAT20180223001

Cypr

Cypryjski dystrybutor poszukuje firm produkujących płyty wiórowe i sklejkę. Firma jest zainteresowana świadczeniem usług w ramach długoterminowych umów agencyjnych na rynku cypryjskim. Potencjalni partnerzy powinni dostarczać produkty dobrej jakości i w konkurencyjnych cenach. Numer referencyjny BRCY20171017001

Dania

Duński dystrybutor oferujący szeroką gamę akcesoriów, narzędzi i sprzętu do grillowania poszukuje dostawców tego typu wyrobów. Przedsiębiorstwo jest zainteresowane nawiązaniem współpracy głównie z producentami elementów metalowych. Duńska firma zamierza zawrzeć umowę produkcyjną. Numer referencyjny BRDK20180322001

Duńskie biuro projektowe mające w swojej ofercie dekoracje ściennie i artykuły wyposażenia wnętrz poszukuje dostawców takich produktów. Potencjalny partner powinien być w stanie dostarczyć drewno z różnych gatunków drzew liściastych. Oferowane produkty powinny mieć certyfikat FSC. Firma jest zainteresowana zawarciem umowy produkcyjnej. Numer referencyjny BRDK20180322002

Finlandia

Fińska firma produkująca barwione na czarno rekonstruowane okleiny brzoze poszukuje dystrybutorów lub przedstawicieli handlowych. Produkt firmy jest idealny do mebli, ścian wewnętrznych, drzwi, sufitów, paneli akustycznych itp. Firma poszukuje partnerów z doświadczeniem w zakresie dystrybucji wyrobów z drewna lub agentów handlowych. Numer referencyjny BOFI20180209001

Hiszpania

Hiszpańska agencja reklamowa jest zainteresowana wprowadzeniem na rynek produktów pamiątkowych nawiązujących do tematu ryb. W związku z tym poszukuje partnerów, którzy dostarczą wyroby ceramiczne, pluszowe zabawki oraz słodczyce w kształcie ryb. Preferowana forma współpracy to umowa produkcyjna. Numer referencyjny BRES20180108001

Hiszpańska firma specjalizująca się w produkcji systemów dachowych wykonanych z materiałów pochodzących z recyklingu i nanotechnologii poszukuje dystrybutorów dla swoich produktów. Są one wykonane z lekkich materiałów, nie zawierają PCV, mogą być

poddane recyklingowi, a także są przystosowane do ekstremalnych warunków pogodowych. Numer referencyjny BOES20180306001.

Holandia

Holenderska firma dostarczająca odzież sportową dla mężczyzn i kobiet poszukuje partnera, którego rolą byłaby produkcja (cięcie i szycie) małych partii strojów sportowych. Głównym wyrobem firmy są koszulki wykonywane z włókien naturalnych importowanych z Azji. Preferowana forma współpracy to umowa produkcyjna. Numer referencyjny BRNL20180307001

Macedonia

Macedońska winnica wyposażona w najnowszy i najbardziej innowacyjny sprzęt do produkcji i monitoringu procesu wytwarzania wina poszukuje dystrybutorów. Numer referencyjny BOMK20160915001

Słowacja

Słowacki e-sklep poszukuje producentów i dystrybutorów wysokiej jakości tapet. Preferowana forma współpracy to umowa o świadczenie usług dystrybucyjnych. Numer referencyjny BRSK20180327001

Słowenia

Słoweńskie przedsiębiorstwo opracowało platformę internetową, która umożliwia szybki przekaz informacji pomiędzy podmiotami działającymi w obszarze produktów farmaceutycznych (apteki, hurtownie leków, firmy produkujące wyroby medyczne). Korzystanie z usług dostępnych na platformie pozwala dystrybutorom uzyskać w każdej chwili dostęp do wiedzy na temat oferowanych przez nich produktów, a tym samym

utrzymać wysoką jakość obsługi klienta. Firma oferuje umowy licencyjne. Numer referencyjny BOSI20180126002

Szwecja

Szwedzkie MŚP poszukuje producenta gotowych do spożycia (ready-to-eat) płatków owsianych. Dostarczany wyrób ma być wysokobiałkowy, niskosłodzony, całkowicie wegański i nie zawierać laktozy. Firma jest zainteresowana zawarciem umowy produkcyjnej. Numer referencyjny BRSE20180329001

Wielka Brytania

Brytyjski dystrybutor innowacyjnego sprzętu jednorazowego użytku do leczenia problemów ginekologicznych i urologicznych jest zainteresowany współpracą z producentami takich wyrobów. Firma poszukuje partnerów w ramach umowy o świadczenie usług dystrybucji. Numer referencyjny BRUK20161127001

Brytyjska firma szuka dystrybutorów produktów dla sektora opieki zdrowotnej. Przedsiębiorstwo specjalizuje się w projektowaniu, produkcji i sprzedaży innowacyjnych wyrobów, których odbiorcami są przede wszystkim szpitale, domy opieki, kliniki rehabilitacyjne oraz osoby prywatne. Numer referencyjny BRUK20170505001

Brytyjska innowacyjna firma opracowała inteligentną aplikację mobilną do zdalnego monitorowania leczenia cukrzycy. System integruje najnowocześniejszą bezprzewodową łączność krótkiego zasięgu z inteligentnymi technologiami aplikacji i chmury obliczeniowej. Obecnie firma planuje zawrzeć umowę o świadczenie usług z agencją marketingową, która wesprze ją w rozwoju wizerunku marki na rynkach europejskich. Numer referencyjny BRUK20170523001

Brytyjska firma dystrybucyjna poszukuje producentów silników, przekładni

i skrzyń biegów. Potencjalny partner powinien być zlokalizowany w Europie, aby umożliwić łatwą wysyłkę do magazynu, który znajduje się w centralnej części Wielkiej Brytanii. Musi również być w stanie zapewnić cały zakres wymaganych produktów. Preferowana forma współpracy to umowa produkcyjna. Numer referencyjny BRUK20171116001

Brytyjski dystrybutor poszukuje nowych dostawców urządzeń medycznych i chirurgicznych. Preferowana forma współpracy to umowa o pośrednictwo handlowe lub umowa o świadczenie usług dystrybucyjnych. Numer referencyjny BRUK20180208001

Brytyjska firma zajmująca się projektowaniem opakowań poszukuje producenta opakowań do bezpośredniego użytku w kuchenkach mikrofalowych. Numer referencyjny BRUK20180109002

Włochy

Włoska firma opracowała innowacyjną gamę urządzeń, które redukują drgania silnika i kalibrują emisję gazów spalinywych. Cechy te pozwalają zmniejszyć zużycie paliwa w każdym rodzaju silnika, a w konsekwencji zredukować koszty oraz emisję szkodliwych substancji. Firma poszukuje długoterminowego partnera za granicą w zakresie działalności produkcyjnej, który byłby w stanie ulepszyć urządzenie. Numer referencyjny BRIT20170317001

Włoski startup opracował ekologiczne narzędzie służące do czyszczenia dużych zewnętrznych powierzchni. Urządzenie pozwala zredukować lub całkiem wyeliminować substancje chemiczne w procesie czyszczenia. Narzędzie sprawdza się szczególnie w takich miejscach, jak centra handlowe, hotele, tereny przemysłowe, budynki mieszkalne, parki, place i ulice. Firma jest zainteresowana nawiązaniem współpracy z pośrednikami handlowymi. Numer referencyjny BOIT20180313003

Więcej ofert współpracy zagranicznej znajdą Państwo w bazie POD na stronie:
www.een.org.pl (zakładka Oferty współpracy).

MIĘDZYNARODOWA GIEŁDA KOOPERACYJNA

podczas
TARGÓW TELEINFORMATYCZNYCH CeBIT 2018

FUTURE MATCH 2018

Termin: 12–15 czerwca 2018 r.

Miejsce: Hanower (Niemcy)

Giełda jest przeznaczona dla przedsiębiorców, instytutów badawczych, szkół wyższych oraz instytucji otoczenia biznesu, których działalność obejmuje:

- profesjonalne rozwiązania ICT dla biznesu, klientów indywidualnych i sektora publicznego,
- działalność badawczo-rozwojową w zakresie innowacyjnych rozwiązań ICT.

Kontakt: slawomir_biedermann@parp.gov.pl

Więcej informacji: <https://futurematch2018.b2match.io/>